

Karlova Univerzita v Praze
Fakulta humanitních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lokální identita pražských novousedlíků
– lidé z Kroměříže

Vedoucí práce: PhDr. Dana Bittnerová, CSc.

Praha 2015

Lucie Fajkusová

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5. 1. 2015

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Daně Bittnerové, CSc. za cenné připomínky, rady a čas, který mi věnovala při vedení této práce. Dále bych ráda poděkovala svým narátorům, bez jejichž příspěvní by práce nemohla vzniknout.

OBSAH

1	Úvod.....	1
2	Teoretické zakotvení.....	2
2.1	Paradigma	2
2.2	Teoretický rámec	2
2.2.1	Identita.....	2
2.2.2	Lokální identita	4
2.2.3	Místo.....	5
2.2.4	Domov	5
2.3	Výzkumné otázky	7
3	Metodologie	8
3.1	Výzkumná strategie	8
3.2	Výběr vzorku, prostředí výzkumu	9
3.3	Techniky sběru dat.....	9
3.4	Analytické postupy	11
3.5	Etické otázky společenskovedního výzkumu	12
4	Konkurence míst a lokální identita narátorů.....	12
4.1	Profily narátorů.....	13
4.2	Lokální identita jako součást narace.....	17
4.2.1	Důležitá místa v naracích	17
4.2.2	Místo jako součást identifikace druhého	22
4.2.2.1	Místo původu	23
4.2.2.2	Místo aktuální charakteristiky druhého	25
4.2.2.3	Místa setkání, událostí, prožitků	27
4.2.2.4	Místa ve vztahu k partnerům	32
4.2.2.5	Místa jako labelizace jedince.....	33
4.2.3	Místo jako identifikace sebe sama	36
4.2.3.1	Místo vlastního původu (viz výše 4.1.2.1.)	36
4.2.3.2	Místo setkávání, událostí, prožitků (viz. 1.4.2.3.)	36
4.2.3.3	Místo aktuální charakteristiky narátora	36
4.2.4	Místo jako domov.....	42
5	Závěr	47

1 ÚVOD

Tématem bakalářské práce je konstruování lokální identity lidí, kteří se v mladém věku rozhodli usadit v Praze. Kladla jsem si otázku, do jaké míry lidé, kteří mládí prožili ve vybraném regionu a nyní pět až osm let žijí v hlavním městě, spojují svoji identitu s místem svého původu nebo s místem svého nového působení, případně s dalšími lokalitami, jaké významy s jednotlivými místy spojují a jak lze tedy uvažovat o jejich loajalitách na úrovni identifikace s geografickými prostory. Díky mému úzkému propojení přátelských vztahů se skupinou mladých lidí pocházejících z Kroměříže jsem se rozhodla nahlédnout do problému formování lokální identity právě skrze ni, protože se vyznačuje silnými a intenzivními interpersonálními vztahy. Tato skupina lidí má společné mimo jiné změnu lokality bydlení, práce i vlastního života. Z ní jsem si vybrala pro svoji práci čtyři narátory, kteří se narodili a vyrůstali v jihomoravské Kroměříži a jejichž životní příběhy se znovu střetávají v hlavním městě, Praze. Jako člověk, který doposud nikdy na delší dobu neopustil své rodné město Prahu, jsem byla zaujata otázkou důvodů opouštění rodného domova, otázkou rozhodujících faktorů při výběru nového domova a budováním vlastní identity. Ke změně lokality tuto skupinu donutily povětšinou důvody ekonomického rázu a vidina většího pracovního uplatnění. Toto jejich odhodlání s nádechem dobrodružství mě mnohokrát vedlo k zamyšlení se nad tím, s jakými pocity se museli členové skupiny potýkat, jaké životní priority museli volit, co jim usnadňovalo odchod z Kroměříže stejně jako příchod do Prahy, jak se nyní vztahují k domovu a kde vlastně doma jsou.

Je zároveň nutné si uvědomit kontext, ve kterém moji narátoři žijí, jak je tedy konstruována identita lidí, kteří mají možnost participovat současně na více lokálních prostorech. Moji narátoři, přestože nyní jsou stále usazení v Praze, neztratili kontakty s městem, ve kterém se narodili, spolu s lidmi kteří v něm žijí. U narátorů existují různé strategie, skrze které s místem komunikují a využívají k tomu nové komunikační technologie. Do jisté míry udržují i kontakty fyzické a do místa svého rodiště dojíždějí, a to v intervalech v rozmezí dvou až osmi týdnů, dle pracovního vytížení či na základě událostí (společná setkání, rodinné oslavy, dovolené apod.). Tyto kontakty jsou rovněž oboustranné, ačkoli méně časté, kdy rodina či přátelé přijíždějí za narátory do Prahy. V poslední době celkovou situaci fyzické komunikace zlepšilo také zavedení nových drážních linek, což urychluje a usnadňuje přesun z jedné lokality do druhé. Narátoři se svým rodným místem rovněž často komunikují telefonicky, přes e-mail, pomocí sociální sítě Facebook či WhatsApp. Zajímají se také o dění

v Kroměříži a okolí přes internetové zpravodajství Kroměřížského týdeníku či na kanále regionální televize. Participací jak na sociálních, tak na geografických prostorech tak s nimi neztrácejí reálné kontakty. Obě místa tak mají potenciál formovat jejich identitu.

Na pozadí příběhů čtyř rodáků z Kroměříže jsem se nakonec rozhodla konkrétní otázky týkající se motivů, priorit a pocitů při přechodu do nové lokality ještě překročit a vytvořit práci, v níž se budu tázat po lokální identitě narátorů. Základními kameny výzkumu tak nejsou konkrétní příběhy, nýbrž místa nesoucí určité významy, jež se podílely a stále podílejí na konstruování identity těchto čtyř přátel.

V odborné literatuře jsem se pak opírala především o studii Ondřeje Roubala s názvem Biografická identita v pohraničí (2013), jež rozebírá identitu poválečných osídlenců pohraničí v severních Čechách. Ačkoli se jedná o studii s jiným lokálním zařazením, tématem hledání odpovědí na otázky ohledně konstrukce identity a výběrem metodologie je mému tématu blízká.

2 TEORETICKÉ ZAKOTVENÍ

2.1 Paradigma

Nejprve je nutné nastínit, že výzkum bude prováděn na pozadí interpretativního paradigmatu, které se táže především po významech, a předpokládá, že skutečnost jako taková není nijak dána, ale vyžaduje interpretaci.

Každá interpretace vychází z teoretických konceptů, které nejen definují klíčové pojmy, ale především vysvětlují jejich vzájemný vztah.

2.2 Teoretický rámec

2.2.1 Identita

Ve své práci se budu při používání pojmu identita držet konstruktivistické koncepce identity, kdy je samotný pojem identity člověka založen na objasnění různých úrovní zprostředkování vztahu jednotlivce s jeho potřebami, přáními a očekáváními a společenskou strukturou (Roubal, 2003). Podle Roubala, Zicha a Spalové (2003) je dále identita chápána jako subjektivní prožívání příslušnosti člověka k určité skupině lidí a zároveň ztotožnění se

s hodnotami dané skupiny a jasným odlišením se od skupiny, do které nepatří. Přičemž je ale nutné si uvědomit, že identitu člověka není možné chápat jako statickou, stabilizovanou a jednu danou, jednoznačnou a vždy uvědomovanou záležitost (Roubal, Zich, Spalová, 2003).

Podle Roubala (in Socioweb, 2003, I. část) si pod obecným slovem identita jen těžko něco představíme a nesdělíme jím nic konkrétního ani srozumitelného. Je proto důležité zapojit informace o identitě do určitého vztahu, což je pro člověka a jeho uvažování přirozené a pojem identita se tak získává konkrétnější obsah a stává se pochopitelnějším. „Poněkud obecný a abstraktní pojem identita, kterému lze rozumět univerzálně jako totožnost (identifikaci potom jako proces ztotožňování), tak pomocí zapojení do vztahu (regionální, biografická, kulturní, politická, třídní apod.) specifikujeme a přibližujeme určitému obsahu významů.“ (Roubal in Socioweb, 2003, I. část). Také Eriksen (2007) hovoří o identitě jako relační a situační, což odpovídá oné podstatě vztahovosti. Jedinec tedy vždy konstruuje svoji identitu podle vztahu k sociálnímu prostoru a jeho aktérům a podle kontextu situace, jak ji rozumí.

Jak už bylo tedy řečeno, z neurčitého pojmu dostává v určitých vztazích identita konkrétní význam. Odkazuje k určitým představám jedince o tom, kým je a na jakých attributech – hranicích svoji identitu konstruuje (Barth, 1969). Roubal zároveň podotýká, že velké množství filozofických i psychologických úvah vedou k zamýšlení nad svou vlastní identitou, pátrání po vlastní identitě a sebepoznání je pak obsahem socializačního procesu a principem integrity člověka. Je zřejmé, že podle konstruktivistické teorie identity se tedy s identitou nerodíme, ale získáváme ji a naše identita se během života nutně mění. Identitu si tedy můžeme představit také jako „identitu deesencializovanou a deteritorializovanou, vznikající a zanikající v sociálním prostoru zahrnujícím různé názory, přesvědčení a cíle.“ (Roubal, 2013, s. 36)

Pokud podle Roubala (in Socioweb, 2003, I., II. část) hovoříme o identitě jako o totožnosti, totožnosti se sebou samým, jedná se o vědomou snahu individua zachovat vlastní individuálnost, jedinečnost. Přestože se určité vlastnosti každého člověka mění, svou identitu si ale po jistou hranici člověk zachovává.

Jak jsem již dříve uvedla, budu se k výzkumu vztahovat na pozadí konstruktivismu. Proto je tedy důležité zmínit, že základem konstruktivismu je odmítnutí takové identity, která by se vyznačovala jakoukoli předem danou substancí, atributem nebo vlastností, která by představovala původní apriorní danost. „Naopak je prezentována jako soubor různých časově a situačně podmíněných vztahů, vyjadřujících její zásadně nestatický charakter.“ (Roubal, 2003, s. 37) Identitu tedy budu chápat jako totožnost s multidimenzionálním charakterem,

kterou nemůžeme považovat za jakousi danost, jež by měla definitivní podobu. Identita každého z nás pak nese určité kvality, má vlastní strukturu, funkci a formu, její jednotlivé části se formují, je tedy aktivní a neustále reaguje na nové interpretace. Proces, na jehož základě je identita konstruována a dostává konkrétní hranice, můžeme nahlédnout jako proces identifikace. Ten zde budeme chápat jako proces „ztotožňování se“ (určování identity) člověka s okolím či se sebou samým. Člověk v dnešní postmoderní společnosti podle Roubala nutně hledá jakési berličky v podobě orientačních bodů, jež by mu nabídly zdánlivou jistotu a zakotvení v přirozené potřebě někam patřit, definovat sebe i ostatní a proti někomu se zároveň vymezovat. „Nechceme být individuem s ‚pouhou‘ vlastností duševního projevu, ale chceme se stát individualitou se sobě vlastními rysy, osobitostí a jedinečným projevem. V podstatě toužíme být rozpoznatelní nejen pro okolí, ale především i sami pro sebe a potvrdit si tak realitu vlastní existence.“ (Roubal in Socioweb, 2003, II.část)

Konstrukce identity v postmoderní době je založena jak na individualitě jedince, tak má i kolektivní rozměr. Obě tyto součásti pak jedinec udržuje ve vzájemném dialogu. Při definování identity je v rámci konstruktivistického paradigmatu často zdůrazňována její diskurzivní povaha. Z hlediska významů, na nichž je konstruována, „se navzdory své konstitutivní povaze nemohou být sociální identity ani sebe-identity utvářeny a předváděny vně strukturálních podmínek jazyka, vědění a moci.“ (Szaló, 2003, s. 13) To znamená, že jazyk je nástrojem uvažování o sobě sama, i jedním z klíčových prostředků sebevyjádření. Vědění je pak kategorií, která je nejen vázaná na jazyk, a zároveň identitě dává konkrétní podobu. Toto vědění je pak spojeno s významy, praktikami a zkušenostmi, které jsou utvářeny v rámci sociálních prostorů (polí), v nichž se jedinci ocitají (Szaló, 2003). Otázka moci je pak výrazem pozice jedince a vztahu k autoritám. Identitu v tomto pojetí lze chápat jako typifikační schéma utvářené jazykem a věděním. Typifikační schéma je určeno kompozicí atributů a nachází vyjádření jako reflexivní diskurzivní praktika (Szaló, 2003, s. 14 - 16).

2.2.2 Lokální identita

Identita každého člověka je, jak již bylo zmíněno, multidimenzionální. Jednou takovou dimenzí vztahující se k určitému místu je pak identita lokální. Stejně tak, jako u identity obecně, musíme brát, podle Roubala, u regionální identity v potaz prostor mezilidských vztahů, prožitků a vzpomínek (vědění dle Szaló), tedy jakýsi soubor sociálních obsahů, a nemůžeme tak k místu přistupovat jen z hlediska postojové záležitosti bezprostředního hodnocení. Další rovinou, ve které je nutné chápat regionální identitu, je sociokulturní systém

místa spolu s lidmi, kteří zde žijí. „Lidské společenství vytváří obraz tohoto prostoru, stejně jako prostředí ovlivňuje způsob života, zvyky, tradice a kulturu obecně.“ (Roubal in Socioweb, 2003, III. část)

Regionální identitu pak můžeme ještě dále rozlišovat, a to na identitu lokální, větší „kmenovou“ identitu a identitu národní. Lokální identitu, kterou se budu v této práci zabývat, je možné charakterizovat jako identitu určovanou vztahem k určitému místu (okolí člověka), které je člověku blízké a to včetně lidí, kteří v prostoru fungují. K lokální identitě se tak budu vztahovat jako k ztotožňování se s určitým místem, jakožto bezprostředně prožívaná každodennost.

Tématem lokální identity se zabývá rovněž Paasi ((2001), in Heřmanová, Chomý (2009)), který tvrdí, že lokální identita je jakýmsi archivem vzpomínek ve vztahu k místu. Díky tomuto pojetí pak nemusíme chápat lokální identitu ve vazbě pouze na jedno místo, ale jako jev, který má multiside povahu. Lokální identita, jak se ukáže i v naracích mých narátorů, není pro jedince nutně spojována pouze s jedním místem, ale takových lokalit může být mnoho.

Konstrukce lokální identity je pak možná skrze životní příběh, tedy dětství a pobývání v lokalitě. Dále pak probíhá konstrukce skrze podněty, jež prostor jedinci přináší v rámci fyzis, paměti a symbolu a skrze vztah s fyzickým i sociálním prostorem (a podle Roubala (in Socioweb, 2003, III.část) i skrze vztah životního stylu).

2.2.3 Místo

Určité místo a prostor je pro každého z nás jistým způsobem důležité. Každý se někde narodil, někde vyrůstal, někde žije nebo by někde chtěl žít a na určitá místa má nějaké vzpomínky, k místům se vztahuje. Tato místa pak mají vliv na lidskou identitu, konstruují lokální identitu člověka. Žítí v prostoru podle Roubala tedy nabízí možnosti k seberealizaci, komunikaci i identifikaci.

„Žitý prostor tak zůstává jedním z identifikačních znaků i pro naše okolí. Je informací nejen o určitém způsobu života, ale i postojích a hodnotách obyvatel.“ (Roubal in Socioweb, 2003, III. část)

2.2.4 Domov

Dalším pojmem, který bude ve výzkumu mnohokrát skloňovaný, je pojem domov. Nastíním nyní, z jakých teorií týkajících se tohoto pojmu budu vycházet. Podle Svobodové

(1996) znamená jistota místa jako domova (a její psychologické a sociální aspekty) bezpečí a jistotu jak pro dítě, tak i pro ostatní členy rodiny a tato jistota domova vysvětluje i typy náhradního odreagování frustrovaného pocitu bezpečí. Znamená tak klid a bezpečí. Člověk je také schopen utvořit si domov jinde, může na jiném místě prospět svou tvorbou, poznáním, a tím si vytváří nový domov.

„Speciální definice domova jako krajiny jsou symboly jistoty, lidské vazby k místu a ke společenství. Současný chaos ve světě, mezinárodní a mezikontinentální migrace postihuje univerzálnost pohybu lidí ve světě. Jejich domov se váže více na společnost, na druhé. Tedy člověk sám a jeho lidské vazby vytvářejí pocit domova.“ (Svobodová, 1996, s. 5)

Podle Adély Křivákové se pak téma domova zakládá na časově delší životní zkušenosti, která se realizuje převážně v rovině emocionální a je jevem vysoce subjektivním. Tvrdí tak, že možnosti domova jsou prakticky bez hranic (Křiváková, A.: Poušť jako domov in Svobodová, 1996). Svobodová popisuje, že domov chápeme často jako prostor, kde člověk prožil určitou dobu bez rušivých momentů a kde žije zároveň nadále rád, nebo kam se vždy znovu vrací, a to ať osobně nebo v představách.

Domov pro nás může také znamenat určité místo či prostor, který nám, jak říká Roubal, přirostl k srdce. Je to místo, kam se vždy rádi vracíme, vzpomínáme na něj, máme o něj zároveň starost, záleží nám na něm. Představa domova byla v minulosti spojována s fyzickým prostorem, dnes se fyzickému prostoru vzdaluje.

Roubal se v tomto smyslu zmiňuje Baumanovo připodobnění životních stylů: „„Tulák“ prochází životem bezcílně od místa k místu. Pohybuje se nahodile a na své cestě vyhledává pouze dočasné zastávky. Nechce se nikde zastavit a zabydlet se. Je stále v pohybu. „Turista“ opouští domov a vyhledává nová dobrodružství a zážitky. Není bezdomovcem, trasu své cesty si plánuje a má se kam vrátit. „Turista“ při svých cestách navazuje pouze letmé a povrchní kontakty, netouží po hlubších vztazích s okolím a svět hodnotí podle nových dojmů.“ (Bauman, (1995) in Roubal, in Socioweb, 2003, III. část)

Podle Laštovkové (2007) je možné na pojem domov nahlížet jako na kulturně a historicky podmíněný sociální konstrukt, který má prostorovou, sociální a časovou dimenzi. Právě časová dimenze je důležitá, jelikož „je to místo, jehož přítomností žijeme a jehož budoucnost nám leží na srdci (a většinou také místo, jehož minulosti a tradic si vážíme).“ (Laštovková, 2007) Pro západní společnost je pak v rámci domova typický vztah mezi teritoriem a komunitou.

V českém jazyce je dále dle Laštovkové možné pojetí domova použít ve dvou rovinách, tedy domov jako otázka každodenního života, či domov jako jakousi vznešenější ideovou

konstrukci. První případ pojetí domova jako běžné každodennosti se tak pojí spíše s bydlištěm, druhé pojetí domova pak s rodinou či rodištěm. Ve své práci se zabývám také vztahem mezi zmíněným „rodištěm“ jako místem, kde se moji narátoři narodili, kde vyrůstali a kde si utvářeli první sociální vazby, a „bydlištěm“ jako místem, kam se posléze přestěhovali. Tento vztah se tak týká otázky „dvojího domova“. Ačkoli se mnoho autorů (př. Bauman, 2005) v dnešní době uchyluje k teoriím ztráty významu domova, který v sobě nese vztahy a odpovědnost, domov je v naracích mých narátorů často skloňovaným pojmem a představa domova se u nich zdá být velmi zakořeněná. Potvrzují se tak slova Laštovkové, „že stále cítíme potřebu nějakým způsobem vymezit vztah k místu, kde žijeme, případně definovat svůj domov, a že prostorová blízkost je pro budování sociálních vztahů stále důležitým (i když ne jediným) faktorem.“ (Laštovková, 2007)

2.3 Výzkumné otázky

Zaměřila jsem se na výzkum problému lokální identity novousedlíků v Praze se zaměřením na skupinu čtyř lidí pocházejících z Kroměříže.

Jak již bylo řečeno, lokální identita nabývá v současné postmoderní době multiside povahu. V práci se tedy budu snažit odpovědět na tyto otázky:

- 1) Jaká všechna místa jsou pro rodáky z Kroměřížska žijící v Praze relevantní pro utváření jejich identity.
- 2) Jaké významy a atributy jedinci jednotlivým místům přisuzují a jaké typifikační schémata utvářejí. Přitom vycházím z teorie, že identita je vyjednáována a konstruována na základě jazyka a vědění (Szaló, 2003) a je uplatňována jako reflexivní diskurzivní praktika.
- 3) Jakému prostoru je jedinci přisuzována kategorie domova a jak je konstruována.

3 METODOLOGIE

3.1 Výzkumná strategie

Vzhledem k výzkumnému problému jsem si zvolila strategii kvalitativního výzkumu. Podle Punch je někdy logika výzkumu a způsob, jak jsou formulovány otázky, jasně kvantitativní nebo kvalitativní a tato logika ústí zcela přirozeně do plánu výzkumu, vzorkování, sběru dat a analýzy dat. V tomto případě jsem zvolila kvalitativní strategii, jelikož se nejedná se o experimentální porovnání, které vychází z nějaké intervence nebo šetření, ani z představy jasně daných výstupních proměnných (Punch, 2008).

Důvodem mého rozhodnutí je rovněž to, že cílem výzkumu pomocí kvalitativní strategie je vytváření nových hypotéz, vytváření teorií, v mém případě pak nového porozumění, nikoli testování hypotéz (Disman, 2007). Podle Dismana je tedy kvalitativní šetření šetřením nenumerickým a interpretací sociální reality, cílem je tak odkrýt význam pokládaný sdělovaným informacím.

Při kvalitativním výzkumu je rovněž kladen důraz na redukci počtu sledovaných jedinců, a jelikož je generalizace vzhledem k mému výzkumu téměř nemožná, bude se tedy jednat o mnoho informací získaných od malého počtu jedinců.

Kvalitativní výzkum na rozdíl od kvantitativního používá induktivní logiku, což znamená, že na začátku výzkumného procesu je pozorování, sběr dat, nikoli hypotézy. Po těchto procesech pak výzkumník pátrá po určitých pravidelnostech, strukturách, a především po významu těchto dat, formuluje předběžné závěry a teprve až výstupem mohou být nově formulované hypotézy nebo dokonce nové teorie (Disman, 2007). Podle Dismana by tedy kvalitativní výzkumník neměl očekávat žádnou určitou konfiguraci.

„ V kvantitativním výzkumu je konstrukce vzorku prvou technickou operací, dokončenou předtím, než zahájíme jiné terénní operace. V kvalitativním výzkumu je to pouze rozhodnutí, se kterým jedincem budeme hovořit nejdříve, nebo studiem, kterého osobního dokumentu začneme atd. Rozhodnout o tom, který případ budeme studovat jako další, můžeme tehdy, když jsme interpretovali první případ. Výsledky této první analýzy nám pomohou se rozhodnout, na jaký úsek dat, na jakého jedince, instituci, dokument atd. bychom se měli zaměřit v druhém kroku. Vzorek je vytvořen teprve tehdy, když jsme dosáhli úplné saturace.“ (Disman, 2007, s. 304)

3.2 Výběr vzorku, prostředí výzkumu

Narátory mého výzkumu se stali čtyři muži, kteří se narodili v letech 1984 a 1985, pocházejí z Kroměřížska a v současné době žijí v Praze. Vzhledem k přátelským vztahům se skupinou novousedlíků v Praze pocházející z Kroměříže byl pro mě výběr vzorku jednodušší. Nejprve jsem oslovila respondenta, o kterém jsem předpokládala, že bude ochoten výzkum svou iniciativou podpořit. Tento respondent mě pak sám přivedl k dalším článkům této skupiny. Použila jsem tedy strategii zvanou Snowball, která stojí na principu nabalování sněhové koule. Ta dle Dismana identifikuje zajímavé případy pomocí osob, jež znají osoby se znalostí případů, které jsou informačně bohaté (Disman, 2007).

Skupina čtyř mužů navštěvovala stejnou základní školu v Kroměříži, a posléze se v dospělosti přestěhovala do Prahy. Vzhledem k narativnímu rozhovoru byl vzorek zkoumaných respondentů menší, zato však jednotlivé rozhovory trvaly od sto dvaceti do sto čtyřiceti minut. Pak následoval přepis dat, na který jsem si vyčlenila čas dle Dismanovy rovnice 1 hodina rozhovoru = 7 hodin přepisu dat (Disman, 2007). Vycházela jsem z toho, že pro provedení stanovené analýzy bude počet čtyř osob jako vzorek respondentů dostatečný.

Sebraná data jsou jedinečná a nenahraditelná, proto jsem se pojistila proti jejich ztrátě zálohou na dvou různých paměťových médiích.

3.3 Techniky sběru dat

Jako techniku sběru dat jsem z hlediska kvantitativního výzkumu zvolila rozhovor a to rozhovor narativní, též nazývaný biografický. „Ten umožňuje prostřednictvím biografických vyprávění sledovat obsahy, následnost a zvýrazňování určitých prožitých situací v závislosti na širokém okruhu podmínek a nejrůznějších souvislostí.“ (Roubal, 2013, s. 55) Podle Roubala tak toto narativní vyprávění poskytne nejlepší zdroj poznání autentického formování vztahu k určitému území. Důležitým faktem je rovněž to, že při narativním rozhovoru můžeme nacházet určitá vyjádření životních postojů narátora a rovněž vztahů ke společnosti a okolnímu světu. V narativním rozhovoru jde o uměle navozenou (vyvolanou) komunikaci, při níž narátor rekonstruuje vlastní život (Roubal, 2013).

Na základě vybrané techniky sběru dat jsem si stanovila, že si s předem domluveným narátorem zvolím vhodné místo i čas a budu ho informovat o předpokládané délce rozhovoru. Dále jsem si určila, že po narátorovi budu požadovat, aby mi vyprávěl svůj životní příběh,

aniž bych mu kladla předem připravené dotazy, které by mohly narušit směr narátorova toku myšlenek a vzpomínek.

S narátory jsem vedla narativní rozhovory. Jejich povaha spočívá v otevřené výpovědi narátorů. To znamená, že ode mne moji narátoři dostali podnětnou otázku: „Vyprávěl byste mi, prosím, svůj životní příběh?“, na jejímž základě začali vyprávět svoji biografii. V průběhu rozhovoru se zastavovali a v těchto chvílích jsem vytvářela opakovaně podněty, aby navázali na své vyprávění tam, kde přestali. V druhé fázi rozhovoru jsem pak otvírala určitá témata, která bylo třeba dovysvětlit a prohloubit.

Narativní biografický rozhovor je dialogem mezi narátorem a badatelem, identita je vyjednáвана a konstruována právě v rámci tohoto komunikačního aktu (Klvačová, 2012). Je konstruována s ohledem na vztah a pozici narátor– badatel. Identita narátorů se tedy odvíjela od našeho předchozího vztahu. Je tedy třeba uvést, že všechny narátory jsem dobře znala, oni věděli, že mnoho informací o jejich životě znám z předchozí doby a zároveň akceptovali, že náš rozhovor bude pro mne jistou systematizací jejich životního příběhu, který jsem před tím slyšela v podobě epizodických vyprávění v rámci neformálních přátelských rozhovorů. Identita, kterou tak konstruovali, byla budována na pilířích našeho dobrého přátelství, v jednom případě partnerství. Odvíjela se od předpokladu téhož politického, společenského a ekonomického klimatu v období dětství a mládí, protože sama patřím do téže věkové kategorie. Zároveň se v rozhovoru muselo odrazit odlišné místo narození a dětství, protože jsem se narodila v Praze. V rámci vyjednávání identity se samozřejmě mohla objevit i genderová role, kdy některá témata mohla být s ohledem na to, že jsem žena, potlačena, jiná naopak posílena. V tomto směru pak předpokládám, že narátor, který je zároveň mým životním partnerem, reflektoval v rozhovoru náš vztah a v rámci svého vyprávění potvrzoval náš vzájemný vztah více, než by tak činil v rozhovoru s jiným badatelem.

Reaktivita, která se v rámci hodnocení výzkumu komentuje, je tedy v případě diskurzivního přístupu k narativnímu rozhovoru, nejen očekávaná, ale přímo vstupuje do analýzy a interpretace dat. Tedy vztah badatel–narátor určuje povahu a podobu vytvořených dat. Reaktivita narátora jako taková je očekávaná a přiznaná. Stylizace je právě součástí vyjednávané identity.

Jako doplňkovou techniku sběru dat jsem pak zvolila zúčastněné pozorování při neformálních setkáních se skupinou narátorů. Jednalo se jak o setkání v Kroměříži v rámci oslavy narozenin jednoho z narátorů, konající se 5. 8. 2014, tak o setkání v Praze 10. 9. 2014. Pozorovala jsem, jak tyto srazy probíhají, a zaměřila jsem se na chování skupiny ve vztahu k oběma lokalitám. Zajímalo mne tedy, zdali narazím na rozdíly v chování skrze dané

lokality. Při pozorování jsem si pak vedla poznámky, jež jsem zhodnotila při celkové interpretaci dat.

Jak již bylo výše zmíněno, jsem se skupinou jedinců spojena interpersonálními vztahy, proto jsem pro výzkum a interpretaci dat z části využila i hloubkovou znalost sledované přátelské skupiny. To se promítlo jak do vedení rozhovoru, tak při porozumění a interpretaci dat. V tomto směru jsem si jednak vedla terénní poznámky, kdy jsem si zaznamenávala informace o životě narátorů a také jejich deklarace vztahu k různým místům v jejich mentální mapě fyzického/geografického prostoru.

Zároveň jsem si na počátku výzkumu retrospektivně sepsala informace, které jsem v předchozí době o narátorech měla k dispozici. Tento dokument pak také sloužil jako nástroj, který mi umožnil reflektovat výzkum. Díky němu jsem se mohla vyvarovat závěrů, které by nevyplývaly z dat, ale z mých vlastních původních hypotéz, kdy bych jen data používala k potvrzení vlastních předběžných soudů a vývodů.

3.4 Analytické postupy

Na cestě za výsledkem jsem se držela postupů narativní analýzy W. Fischera-Rosenthala a G. Rosenthalové. Všechny důkladně přepsané rozhovory měly zpočátku formu rozsáhlých nestrukturovaných textů. Postupovala jsem systematicky v pročítání těchto textů, všímala jsem si jistých významových podobností a po částech texty interpretovala. Při systematické a důkladné práci jsem interpretace významových podobností sloučila do určitých kategorií, v rámci nichž jsem mohla s textem dále pracovat a porovnávat. Jedná se tedy o kódování, jehož smyslem je pomoci nám nalézt určité koncepty, předměty, analytické kategorie (Disman, 2007).

Velké množství sebraných dat z narativních rozhovorů mi přineslo mnoho informací ze situací, jež se váží k různým lokalitám, což dle Roubala „...umožňuje interpretaci souboru identifikačních znaků vypravěčů, respektive zpřístupňuje poznání a pojmenování jednotlivých dimenzí biografické identity a jejich strukturu.“ (Roubal, 2013, s. 66)

Podle Roubala pak pomocí postupů kódování dojdeme k objasnění vztahů mezi jakousi centrální kategorií, jíž je teritoriální, potažmo lokální identita s jejím obsahem. „Analýzou těchto obsahů lze získat pojmenování obsahů – kategorie, které pak specifikují strukturu teritoriální identity a její souvislosti.“ (Roubal, 2013, s. 87)

Je zde nutné doplnit, že jsem se při narativní analýze nezaměřovala na konkrétní obsahy vyprávění, nýbrž na způsoby vyprávění, tedy jak narátoři uvažují o místech, jež mají spojitost s jejich identifikací.

3.5 Etické otázky společenskovedního výzkumu

V rámci výzkumu byly naplněny zásady etického přístupu tedy neublížení a důvěryhodnost. Aby byl výzkum lokální identity eticky adekvátní, bylo nutné si s narátory nejprve promluvit, zdali jsou ochotni se šetření zúčastnit a ujistit je, že data a především jména budou anonymizována. Informovala jsem je, k čemu budou data sloužit, a kde budou v případě potřeby dohledatelná.

Skutečnost, že jsem s lidmi z vybraného vzorku v přátelském vztahu, znamenala pro mne výhodu jejich otevřenosti a jejich ochotu poskytnout osobní a někdy důvěrné informace. Na druhou stranu jsem před výzkumem považovala za určité riziko, aby jejich obava z úniku osobních důvěrných informací nebyla překážkou pro otevřenost a tedy i pro kvalitu rozhovoru. Toto riziko jsem však snížila na minimum tím, že jsem narátorům doložila, že jejich jména budou ve výzkumu změněna, že nebudu uvádět jména jejich pracovních firem atd. a nebudu nikomu sdělovat informace získané rozhovorem.

Domnívám se, že narativní rozhovor měl také hodnotu pro samotné respondenty a to díky tomu, že takto mohli provést rekapitulaci části svého vlastního života, kterou se člověk zabývá pouze v určitých životních situacích.

Mým cílem bylo dbát na reflexivitu, která „...znamená kritické rozvažování nad tím, jak badatel během výzkumného procesu vlastně poznává – kteří činitelé konstrukci vědění ovlivňují a jak jsou tyto vlivy platné v plánování, provádění a zpracování výzkumu.“ (Gullemin, Gillam, 2004, s. 25)

4 KONKURENCE MÍST A LOKÁLNÍ IDENTITA NARÁTORŮ

Téma bakalářské práce je ukotveno v problematice konstruování lokální identity narátorů, jedinců. Studie je zacílena na konstruování významů míst, které se podílejí na jejich lokální identitě a následně se zaměřuje na otázku domova jako důvěrného a bezpečného místa (útočiště). Protože vztahování se k místům vychází z kontextu života narátorů a je

konstruováno v průběhu rozhovoru, je nutné se alespoň v základní linii seznámit s profilem narátorů a leitmotivem jejich vyprávěním. Tato část práce napomůže také porozumět níže zařazených citacím, udrží jejich kontext.¹ Poté se studie zaměří na popis a interpretaci míst, které narátoři v rámci rozhovoru s badatelem vnímali jako důležitá a přiřazovali jim významy, které měly vyjednat vlastní identitu narátorů či přesněji které se měly podílet na procesu, skrze který měl badatel identifikovat pozici svých narátorů. Téma domova je věnována další část.

4.1 Profily narátorů

Adam Nový

První narátor se narodil ve Zlíně v roce 1985. Rodina jeho otce pocházela z Kroměříže, rodina matky pak z několika kilometrů vzdálené vesnice Ludslavice, kam se po jeho narození nová rodina přestěhovala. Otec dosáhl středoškolského vzdělání, matka vysokoškolského. Matka pracuje ve školství, povolání otce narátor nezmiňoval. První roky svého života a mateřskou školu tedy prožil v Ludslavicích. V jeho pěti letech se rodina přestěhovala do Kroměříže na sídliště Zachar. Začal navštěvovat Základní školu Zámoraví a na druhý stupeň přestoupil na Základní školu Oskol. Po ukončení základní školy studoval Střední hotelovou školu v Kroměříži a následně vysokou školu v Karviné. Školu nedokončil a posléze odjel do Velké Británie, kde žil a pracoval jeden rok. Po návratu domů si našel zaměstnání v Kroměříži a v roce 2008 se přestěhoval za partnerkou do Prahy. Zde také našel uplatnění v oboru gastronomie a managementu.

Narátor zvolil, stejně jako ostatní narátoři, chronologický model vyprávění svého životního příběhu, počínaje místem narození až do současnosti. Hlavní linii jeho vyprávění či jakýsi leitmotiv jeho narace jsem spatřovala v emancipaci skrze zaměstnání, ve spojitosti se sociálními vazbami. Některé lokality se pak v jeho naracích objevují pouze jako dokreslující body jeho vlastní seberealizace, či jako místa, která jsou pro jeho identifikaci důležitá z hlediska cesty za svým cílem, např. Karviná – vysoká škola, jako vidina lepšího uplatnění ve svém oboru.

---

¹Důležitý je samozřejmě i profil badatele, který se stal klíčový nejen v procesu pro vytváření dat (viz výše), ale také je to badatelova zkušenost a jeho identita, na pozadí které rozumí a interpretuje pozice svých narátorů. Tyto informace jsou součástí metodologie.

„Tohle mě vždycky hrozně omezovalo, když jsem neměl peníze, jako asi každého, a když je člověk odkázaný na pomoc ostatních, tak mě to nedělá dobře. Já prostě potřebuju mít všechno vydřený třeba, ale musím být schopnej se sám o sebe postarat.“

„Jinak jsem si to nijak nepřipouštěl, že budu žít v Praze, spíš jsem přemýšlel nad tím, abych měl co nejrychleji práci.“

„Tak na tý hotelovce jsem pak velmi úspěšně odmaturoval, tak jsem si říkal, že nejsem úplně tak blbej, abych nezkusil vysokou školu a tak jsem šel ... protože jsem si říkal, když už to teda dělám ... ale i mě to docela jako bavilo, spíš pracovat s těma lidma, ne samotná ta práce, protože to je dřina, tak jsem si říkal, že bych v tom mohl pokračovat třeba na nějaké vyšší úrovni, třeba dělat nějakýho provozního, manažera hotelu nebo něco podobnýho.“

„Takže až budu starší a budu mít vydělaný peníze a budu vědět, že se o sebe a rodinu postarám, tak bych si tam klidně otevřel něco malinkýho a tak nějak se tam měl.“

Zároveň jsou pro respondenta velmi důležitým faktorem vazby rodinné a přátelské, skrze které se jeho narace rovněž promítá.

„Tam už jsem se seznámil zase se skvělou partou lidí, měli jsme strašný štěstí na lidi ... celej život jsem měl hrozný štěstí na lidi, musím říct, a to mě hrozně mrzelo, když jsem opouštěl po roce to gymnázium, protože jsme byly opravdu skvělá parta, dokonce se za mnou stavujou i teďkom do práce.“

Místa v jeho naraci hrají roli kontextu, který je dán jinými okolnostmi, než vztahem k danému místu. Tedy jsou to životní cíle, na základě kterých se v místech ocitá, místa v jeho naraci nejsou cílem.

Milan Sokol

Druhý z narátorů se narodil v roce 1985 přímo v Kroměříži, kam docházel jak do mateřské školy, tak do školy základní. Nejprve na první stupeň na Základní školu Zámoraví, následně pak na stupeň druhý na Základní školu Oskol. Matka má středoškolské vzdělání a pracuje ve státní správě, otec pracuje jako kvalifikovaný dělník. V mládí se Milan S. věnoval judu a basketbalu. Pak se učil na střední škole v Kroměříži a na vysokou školu odešel do Olomouce, kde vystudoval obor tělesná výchova v kombinaci se speciální pedagogikou. Po roce asistenta učitele v Kroměříži odešel za pracovní příležitostí do Prahy a v současné době pracuje jako osobní trenér.

Narátorovo vyprávění se od ostatních narátorů lišil tím, že hned zpočátku shrnul celý svůj životní příběh do několika málo vět, jakoby chtěl mít rozhovor rychle za sebou, což pokládám za příznaky počátečního odstupů k mé osobě jako badatele.

„Narodil jsem se přímo v Kroměříži, chodil jsem do školky, kterou jsem měl nedaleko domu. Pak jsem přešel na základní školu ZŠ Zámoraví, která byla tenkrát obecná, vlastně jenom na čtyři ročníky a potom jsme hromadně, co jsme byli rozděleni na A i B a naplnili jsme celou jednu třídu, přešli na pokračující školu Mánesovu na sídlišti Oskol. Potom jsem neúspěšně zkoušel přijímací zkoušky na gympl a vlastně bez přijímaček mě vzali na průmyslovou školu mlékárenskou, kterou jsem zdárně po čtyřech letech dodělal. Pak jsem se na to, co tam byl, vykašlal a šel jsem úplně do jiné profese.“

Následně však začal narátor hovořit také chronologicky, od raného dětství po současnost. Stejně jako u ostatních narátorů je v jeho naraci kladen silný důraz na sociální vazby především přátel, kteří ho provázejí životem. Zajímavým faktem je, že lokality zmiňuje především jako určující faktory při jakýchsi životních uzlech jako je odchod z domova, výběr školy, výběr zaměstnání, zlom v partnerských vztazích.

„Po střední už jsem vůbec volit nemusel, řekl jsem si, tohle bylo oukej, ale věděl jsem, že chci na sportovní školu, spíš byl jen problém v tom, vybrat si lokalitu. Jestli jít do Brna nebo do Olomouce, do Prahy jsem tenkrát nechtěl. Byla daleko a hlavně to šlo o to, že vztahy jsem chtěl pokračovat, chtěli jsme se vídat s klukama a tak jsem chtěl do Brna nebo do Olomouce.“

Ondřej Vaněk

Narodil se v roce 1985 v Kroměříži. Jeho rodiče však původně pocházejí z nedaleké vesnice Bezměrov, kam v mládí často dojížděl. Do mateřské školy pak spolu s matkou dojížděl do vesnice Postoupky, jelikož zde měla jeho matka zaměstnání jako učitelka. Otec pracoval jako dispečer autobusové dopravy. Ondřej docházel na Základní školu Zámoraví, odkud pak přešel na osmileté gymnázium v Kroměříži. Po gymnáziu šel studovat současně dvě vysoké školy do Brna. V rámci studií vyjel na půlroční pobyty do Itálie a do Izraele. Pracoval v několika neziskových organizacích a v současné době absoluuje doktorandské studium Praze. Jako jediný si není jist, zda v Praze zůstane.

Narátor se energicky chopil chronologického vypravování, jehož hlavními pilíři byly sociální vazby rodinné i přátelské, vzdělání a jednoznačná identifikace vlastní identity jakožto Moravana – Kroměřížského rodáka. Místo (konkrétně Kroměříž) je v jeho naraci jednoznačně spojováno s vlastními kořeny a představou domova. Ostatní místa, o nichž hovoří, jsou pak stavěny do opozice vůči rodnému městu či minimálně do pozice, kdy je jasná hranice mezi popisovaným místem a místem rodným.

„Domů k našim, v Brně jsem nikdy jako doma nebyl. Hrozně dlouho a dobře jsem tam studoval, ale nikdy jsem to necítil tak jako domov. Nemělo to tu atmosféru. Taky tím, že

pocházím z toho malého města, tak to Brno... prostě pocházím z malého krásného historického města. Brno je poměrně škaredé, takové jako větší, a nebylo to jako nic, kde bych nějak přirostl. Bylo to příjemný, rád se tam vracím, ale když se tam ukážu, tak vím, že tam nemám být.“

Petr Horák

Narodil se v roce 1984 v Brně, vyrůstal ovšem v Kroměříži. Navštěvoval Základní školu Oskol a poté dojížděl na Střední školu do města Holešov. Po střední škole nastoupil do Prahy jako státní zaměstnanec a doplnil si bakalářské vzdělání. Pracovní pozice ani vzdělání obou rodičů narátor nespécifikoval.

Narátor se v charakteru vyprávění nijak nelišil od ostatních narátorů a sám začal chronologicky vyprávět svůj životní příběh. Nejvíce času věnoval nadšenému vyprávění o svém dětství a s ním spojených aktivitách, což dokonce na rozdíl od ostatních doplňuje citoslovci, a následně o oboru, jež si po základní škole zvolil a jemuž se věnuje dodnes v Praze.

„Tam bylo hrozně super, že my jsme to dětství měli, jak ještě nebyla taková ta ajtý doba, jakože ano, byly počítače, ale byly to čtyřistaosumdesátšestky, takže když jsem si něco zahrál, tak to bylo takový to tú tú tú a obrazovka udělala tú tú tú a ty jééé, super! Ale koho by to bavilo, že, dýl než hodinu, tam šlo spíš o ňákou tu novinku. Takže jsme měli takový to klasický dětství, jo, že lítáš po tom městě, a teďka takový to, jak už jsme byli třeba starší na těch bruslích, tak jsme si nacházeli takový ty vlastní lokality, jó, že tam žádný takový ty U-rampy, jak je to teď všude, nebyly, jak to dneska těm děčkám cpou, vlastně aniž by to chtěly třeba dělat, že se k tomu pracují jenom z ňákýho nátlaku.“

Ačkoli značnou část ve své naraci věnuje Pert H. detailnímu popisu své práce skrze příběhy a zážitky, stejně jako u Milana S. svůj životní příběh vypráví především skrze sociální okruhy, tedy okruhy skupin lidí, jež jsou mu blízcí. Sám o sobě dokonce hovoří jako o ‚všudezdejším‘, jeho lokální identita se tak zdá být nejvíce deteritorializovaná.

„To je prostě takový to všudezdejší. Já jsem prostě doma tam, kde se cítím dobře. Já můžu mít domovů, kolik budu chtít, když se tam budu cítit dobře.“

Klíčovou identitní záležitostí prvního narátora Adama N. je tak především kariéra a interpersonální vztahy. Jeho lokální identita by se mohla právě skrze místa jako prostředky k dosažení pracovní kariéry chápat jako deteritorializovaná. Zároveň jsou pro něj důležité

sociální okruhy, jež udržuje. Klíčové jsou pro něj tedy spíše vztahy a profesní pozice nežli konkrétní místa.

Pro druhého narátora Milana S. pak není ústředním pojmem jeho identity kariéra, nýbrž sociální vazby. Jeho identita je konstruována jako vztahy a příslušnost k přátelským okruhům, určitá místa jsou pak pro něj důležitá ve smyslu kde se právě sociální okruhy, k nimž se vztahuje, nalézají a kam se přesouvají. Lokální identita je u Martina S. napojena silněji na Kroměříž než na ostatní místa, dominantně je však vnímána skrze příslušnost k sociálnímu okruhu, nikoli primárně jako k místu.

Pro třetího narátora Ondřeje V. je naopak jeho lokální identita jasně teritorializovaná. Lokální identita je u něj silně navázána k místu Kroměřížska, podle toho pak hodnotí ostatní lidi i jiná místa. Konstruuje tak hranici na pozadí lokální identity Kroměřížana.

Klíčovým pojmem ve vztahu s identitou je pak v naracích Petra H. interpersonální vztahy, resp. okruhy sociálních vztahů. Z hlediska životní kapitoly dětství jako prvního domova svou identitu spojuje s konkrétní lokalitou, dále však pro jeho identitu určující právě sociální vztahy. Jeho lokální identita se tak zdá být oproti ostatním naracím nejvíce deteritorializovaná, konkrétní místa jsou na úkor interpersonálních vztahů upozaděna.

Míra teritorializace a deteritorializace lokální identity je tak u každého z narátorů odlišná. Nejsilnější vazbu na místo je možné pozorovat u Ondřeje V., nejslabší pak u Petra H.

4.2 Lokální identita jako součást narace

Rozhodla jsem se analyzovat, jak je konstruována lokální identita na příkladu čtyř narátorů - novousedlíků v Praze a to skrze místa zmiňovaná v naracích. Základními kameny studie tak bude analýza charakteru míst, konkrétněji pak, jak o zmiňovaných místech v naracích sami narátoři uvažují v kontextu vytváření vlastní identity.

4.2.1 Důležitá místa v naracích

V naracích všech narátorů se objevovaly odkazy na lokality, které pro ně byly určitým způsobem důležité. Objevovaly se buď přímo jako pojmenování míst, resp. názvy měst a obcí, nebo byly specifikovány jako místo obvyklé aktivity. Některé důležité lokality byly zmíněny všemi čtyřmi narátory a to z logiky věci, že všichni pocházejí ze stejného města, Kroměříže a

společně pak zakotvili v Praze. Narátoři pak jednotlivě udávají několik dalších lokalit, k nimž mají každý zvlášť konkrétní vztah a jimž dodávají důležitost.

Ve svém vyprávění životního příběhu se Adam N. opírá hned o několik míst, jež jsou pro něj důležitá. Důležitost konkrétních míst je zjevná jednak díky četnosti zmínění v naraci a jednak bližším popisem místa, či charakteristikou spojenou s emocionálním vnímáním místa. Tato místa jsou spojována jak s původem jeho předků, tedy jakýmiisi kořeny, s respondentovým dětstvím, studiem, prací či odchodem z rodného města. Takovými místy jsou především vesnice Ludslavice, města Kroměříž, Karviná, Praha, či země Velká Británie a Slovensko vnímané narátorem jako celek. Právě tato místa korespondují s logikou narace, která ukazuje, že Adam N. svoji identitu buduje především jako cestu vzdělání a profesního růstu.

*„V mých pěti letech jsme tedy odešli do **Kroměříže**, kde jsem začal navštěvovat první stupeň základní školy, a přestěhovali jsme se do nového panelového sídliště, a protože můj otec dělal v továrně Pal Magneton a dostal přidělený byt, tak proto jsme přišli do nového postaveného sídliště na zelený louce, kde to teda pro mě bylo docela velkou změnou ... moc jsem se tam necítil, všechno vypadalo tak nějak jako studeně a divně, bylo mně šest a začal jsem navštěvovat teda tu základku, moje máti ještě tehdy studovala v Olomouci pedagogiku, nebo dostudovávala, a pak šla učit a dala mě na paradoxně na úplně jiný konec Kroměříže, takže když jsem měl školu za rohem, tak jsem chodil na druhou stranu a to mě celý život vydrželo, stýkal jsem se s úplně jinými lidma, než který jsem měl kolem sebe, takže když jsem šel ven, tak jsem šel prostě na druhou stranu města, abych se viděl se svými kamarádama. Ta škola byla na Zámoraví u Hrádečku.“*

Jedním z často skloňovaných míst je pro narátora Praha. Jedná se o místo sice důležité, ale z počátku asociuje místo nechtěné, vůči kterému se Adam N. spíše vymezuje a podporuje svoji lokální identitu Moraváka.

*„Samozřejmě ty předsudky Moraváků existují a nikdy bych neřekl, když jsem se rozhodoval, že ... předtím bych neřekl, že bych šel do **Prahy**, radši bych šel někde jinde, buď do **Brna** nebo do **Olomouce**, určitě bych zůstal na Moravě.“*

Ve své naraci pak Adam N. zmiňuje rovněž místa, jež jsou pouhým doplněním informace, jako je například místo jeho narození Zlín či místo narození jeho otce, Holešov, ke kterému se, jak vyplývá z narace, dále nijak nevztahuje ani nevymezuje. Některá místa pak rovněž narátor v kontextu s určitou událostí vůbec nezmiňuje, je tudíž důležitá určitá událost, nikoli specifikace a důležitost místa. Dané místo tak nebylo nijak zapsáno do jeho lokální identity.

Jedná se například o místo dovolené. Dá se předpokládat, že se někam jelo, místo však není v této výpovědi určující.

„S partou jsme se scházeli, jezdili jsme třeba různě na výlety a na dovolený, to jsme se sebrali a jeli všichni kámoši.“

Postavení jednotlivých míst v Adamově naraci je různé. Některá místa jsou uzavřeným bodem, jiná naopak jsou permanentně aktualizována. Hrají roli ve vyprávění jak pro minulost, tak pro současnost. (viz např. citace níže o návratech na vesnici).

Výpověď Milana S., jehož identita je utvářena na základě vztahování se k sociálním skupinám – přátelské skupině, se od ostatních narátorů liší četností zmíněných lokalit, jež jsou pro něj důležité a do jisté míry určující. Ve své naraci zmiňoval pouze místo narození a dětství, Kroměříž, místo svého studia, Olomouc, a místo svého nového bydliště, Prahu. Celá narace Milana S. se tak vázala k těmto třem lokalitám. Lokalitu Kroměříž pak stejně jako ostatní narátoři konkretizuje více než zbylé dvě lokality.

*„Narodil jsem se přímo v **Kroměříži**, chodil jsem do školky, kterou jsem měl nedaleko domu. Pak jsem přešel na základní školu ZŠ Zámoraví, která byla tenkrát obecná, vlastně jenom na čtyři ročníky a potom jsme hromadně, co jsme byli rozdělení na A i B a naplnili jsme celou jednu třídu, přešli na pokračující školu Mánesovu na sídlišti Oskol.“*

„Vídali jsme se s klukama takřka denně. Jakože čtyřikrát do týdne. Dělali jsme, no kolik nám bylo let, tam šlo o to, že když nám bylo patnáct, šestnáct, tak naše nejoblíbenější místo bylo Sportovní areál TJ Slávia Kroměříž, kde v podstatě i lidi, co nehráli basket, se třeba hecli nějakým způsobem se pro něj nadchli, a přesto se tam scházeli úplně všichni, takže se stalo, že když jste se s nikým nedomluvil a chtěl jste si zaházet na koš, tak se dalo dohromady patnáct lidí, kluků, holek, a prostě to tam žilo takovým jedním životem a to vydrželo opravdu do takových sedmnácti let.“

Milan S. v počátku své narace specifikuje svůj vztah k Praze, který se formoval na určitých vztazích k lokalitě skrze rodinné příslušníky a vyvíjel se nadále dle vlastní zkušenosti. Konkrétní místo (Praha) je pak u narátora stavěno do pozice srovnávání, nikoli však s jiným městem, ale větším územním celkem, Moravou.

*„Takže **Praha** u nás prostě vlastně úplně oblíbená nebyla, a já jsem vlastně asi nevěděl, co si o tom myslet, ale najednou ... prostě možná to asi nemělo nějaké racionální odůvodnění, prostě jsem měl určitý důvod proč jít do Prahy, tak jsem šel.“*

„Jinak teda abych to uvedl na pravou míru, Praha nebyla oblíbená v naší rodině u otce, matka ta Prahu miluje, byť se bojí jet metrem, ... ale ten příklad otce se teď na to dívám jako

*projev maloměšřáctví, jakože je to o tom, že ta samá profese dělaná v **Praze** a dělaná na **Moravě** je jinak ohodnocena finančně, byť se jedná se o ty samé úkony, a to lidi na Moravě těžce nesou.*“

*„Když jsem šel do **Prahy**, tak v Praze už jsem tu měl dost známých, dost kamarádů, kteří tady buď žili, nebo tady měli aspoň práci, a jezdili buď z Moravy nebo přímo z Kroměříže do Prahy, tak to pro mě bylo jednodušší. Určitě to bylo snadnější, než kdybych tu nikoho neznal. Nešlo tak úplně o to, že by mi poradili, jak to tady chodí, ale, že ty kluci už byli dávno v reálném životě a pracovali a já ne, takže mi spíš popisovali, jak to chodí v životě, než jako rozdíl Kroměříž - Praha.“*

*„Předsudky jsem měl zakotvený a vštěpený tím, jako kde jsem vyrůstal, jo ono, když k nám přijeli hrát ještě do **Kroměříže** kluci z **Prahy**, tak tam ty rozdíly byly patrné, už jakoby ve všem, co za kluky přijelo, jak se oblíkali, jak se prezentovali, jakýma přijeli autama ... a prostě když jste mladej kluk, tak chcete všechno, co mají oni, a tak nejjednodušší cesta je říct ... no oni jsou takový a makový.“*

*„Vrátil jsem se pak do **Prahy**, mám nový podnám, kde jsem spokojený, vrátil jsem se do práce, ke klientům, na kterých mi záleží, mám kolem sebe přátele, přestože se vracím domů na některé víkendy za rodinou a zbytkem přátel, ...“*

Důležitými místy pro Ondřeje V. jsou v naraci především místa spojená s dětstvím a aktivitami s ním spojené (jež je zároveň místem počátku jeho studijní kariéry) a místa jeho následných studií. Zdůrazňuje tak místa, ve kterých pobýval při studiu jako je Kroměříž, Brno a Praha, a zároveň zahraniční místa, jež navštívil v rámci studijních programů, jako byly země Itálie a Izrael. Kroměříž je pro Ondřeje, který se identifikuje jako Moravák, hlavně místo původu a dětství. Je osou, která dala smysl jeho životu. Je místem poznaným, místem lidí a událostí. Neexistuje však jen ve vazbě na dětství, je zmiňováno i ve vazbě na současnost. Ono my je situováno nadále na Moravu.

„... ale my jsme prostě, máme hrozně rádi tu Moravu a rádi zpíváme, rádi pijem slivovici.“

*„Narodil jsem se v **Kroměříži**, přímo v kroměřížské porodnici, moje mamka je ale z **Přílepu**, což je kousíček od Kroměříže a taťka je z **Bezměrova**, i když se narodil asi taky v Kroměříži.“*

*„Pak jsem chodil vlastně na Zámoraví, což je vlastně taková menší škola v **Kroměříži**, která je poměrně daleko od toho, kde bydlím, ale v pedagogicko-psychologické poradně mi už tenkrát poradili, že mám chodit na menší školu, že jsem byl takový plachý z nějakýho důvodu.“*

Já jsem chtěl jít původně na Slovan, já jsem byl vlastně aj na zápise, to byla škola hned vedle, kde bydlíme, dokonce jsem šel i na zápis, ale pak mi doporučili jít na tu menší a mamka tam navíc kdysi dělala vychovatelku, takže tak. Ta škola je vlastně jenom do páté třídy, takže to bylo takové příjemný, hodně si to jako pamatuju příjemně prostě, no.“

Naopak Praha byla pro Ondřeje, stejně jako pro ostatní narátory místem, od něhož je normální se distancovat a zeslabovat ve výpovědi jeho vazbu k němu.

*„Poprvé jsem byl v **Praze** asi na nějakém školním výletě a pak skrz ty přijímačky třeba, ale Praha nehrála vlastně vůbec žádnou roli prostě ve výběru vysokoškolského studia, spíš hrála roli takovýho nákýho místa, vůči kterému se člověk vymezuje. Naši k Praze měli asi takovej ten klasickej moraváckej postoj, že jsou tam kdesi prostě cajzli, a pro nás náč **Praha** nemá vůbec ne úroveň, ale my jsme prostě, máme hrozně rádi tu Moravu a rádi zpíváme, rádi pijem slivovici, takže Praha v tomhle ohledu neměla co nabídnout.“*

Kontrast, který Ondřej V. také ve své naraci ve vztahu k místům vnímá, stupňuje skrze vnitřní charakteristiky míst. Lokalitu Kroměříže dává do spojitosti se symbolem klidu, Prahu naopak charakterizuje jako místo, které na něj působí také díky větší rozloze únavně, neosobně a cize. Navíc je Praha charakterizovaná jako něco, co je daleko (viz citace výše) a kde je daleko. Ačkoli je pro něj Praha důležitým místem jeho života, vztahuje se k ní spíše negativním způsobem. Ondřej vlastně jako jediný dosud nenachází slova smíření, která by ho s městem spojila. I ono daleko je vyjádřením odtazitosti od místa. Naopak vidí Prahu jao místo událostí a společensko-kulturního dění. Rozhodně o ní nejvíc přemýšlí, což odkazuje k jeho hledání vztahu k tomuto místu.

*„V tomhle mi vyhovuje ten **Kroměříž**. Já přijedu a tam v pátek večer nikdo není. Já si v klidu projdu tu ulici, podívám se na stromy, podívám se na hvězdy a jdu dom a je mi prostě příjemně. A tady je permanentně milión turistů prostě. Anonymita v tom smyslu, že velký dav mě prostě spíš unavuje. Mám strašně rád lidi, ale nemám rád davy, a tady je to prostě pořád.“*

*„Jinak při výběru určitě hrálo roli, že to bylo domů blízko. Mně se určitě do **Prahy** nechtělo, to jsem říkal hned na začátku. Jako měl jsem tam podaný dvě přihlášky, ale jako trochu jsem doufal, že to nevyjde, protože jsem tam asi vlastně nechtěl jako.“*

*„Já jsem se svým způsobem do té **Prahy** těšil, protože jsem věděl, že v Brně už být nechci a s našima už bydlet taky nemůžu, a nechcu už ani, že je čas to hnízdo definitivně opustit, takže v tomhle ohledu jsem se těšil, ale ten přechod byl potom strašnej.“*

*„A ta **Praha** to vlastně svým způsobem schytala tady ten můj pocit, že už člověk vypadne z těch kořenů, a asi by to bylo stejný, kdybych byl ve Varšavě nebo v Bratislavě, nebo tak. Kdybych byl v Brně, asi by to nebyl tak radikální přelom, ale já už jsem to potřeboval, potřeboval jsem z Brna vypadnout, myslím si, že není nic lepšího, než osamostatnit se na místě, o kterém jsi vždycky říkal, že tam nebudeš. A který symbolizovalo takovou nákou cizost a vzdálenost, že se to tak jako spojilo ... ale já takhle Prahu opravdu vnímám, pro mě je to jako takový přechod a taková zkouška trošičku se nák jako osamostatnit.“*

*„... proč mi ta **Praha** vadí, kdybych žil třeba někde na kraji a do centra si přijel na výstavu, tak bych byl možná mnohem šťastnější. Ale centrum není místo, se kterým já bych se dokázal nějak identifikovat jako ... Když jsem sem poprvý přijel, tak to na mě působilo trochu jako taková ztracenost jako. Hodně neosobní, hodně velký, ta doprava mi vadí, pořád dojíždění, pořád plno lidí, jinak se nejde ani někam dopravit. Tohle třeba bylo dobrý v Brně, že relativně všude se dalo dojít pěšky nebo na kole, tady je to všechno strašně daleko. Nebo to možná není ani tak daleko jako spíš, jak já to cítím. Všechno by se asi na tom kole dalo zvládnout poměrně slušně, jenom na to asi nejsem zvyklej. V hlavě mám nějakou představu, jak je to tady všechno hrozně obrovský. Jako velikost, dav a anonymita. Prostě takový trochu to klišé.“*

Pro Petra H. je v naraci důležitým místem lokalita vlastních kořenů, což je vesnice Bezměrov a město Kroměříž. Z hlediska míst běžných aktivit v mládí jsou to pak města Hulín, Holešov, Olomouc či Otrokovice. Další životní etapu pak zasazuje do lokality Praha. Město Kroměříž, že opět, stejně jako pro ostatní narátory, místo života a lidí. Je konstruováno jako síť míst vtahů a událostí, a to hlavně v dětství. Podobně jako Ondřej V., ale i Adam (viz níže) zdůrazňuje klid místa.

4.2.2 Místo jako součást identifikace druhého

Všichni narátoři ve svých naracích potvrdili, že místo, je pro ně součástí identifikace druhých, to tedy přeneseně znamená, že to je i identifikace jich samých.

Místo jako prostředek identifikace pak zazníval v několika rovinách:

4.2.2.1 Místo původu

Jednou z rovin lokality jakožto prostředku identifikace druhých, jež se vyskytovala v naracích všech čtyř narátorů, byla rovina místa jako místa původu jejich rodinných příslušníků, nebo především i jejich přátel.

Narátor Adam N. se ve svém životním příběhu vrací nejen k místům, kde se narodil a prožil dětství, ale rovněž k místům, odkud pocházela jeho matka, otec a prarodiče. Nejvíce je v této souvislosti zmiňována vesnice Ludslavice, odkud jeho předci pocházejí. Jedná se o místo, které identifikovalo jeho blízké, potažmo jeho samotného, jak je patrné z následujících citací. Vesnice symbolizovala kořeny jeho příbuzenstva a tedy i jeho vlastní. Ve vzpomínkách místo klade do rovnosti s místem klidu a čistoty evokující pozitivní citový vztah.

*„Já jsem teda ne úplně kroměřížským rodákem, protože jsem se narodil ve **Zlíně** v roce 1985. Moje rodiče pocházeli - teda jeden (otec) z **Kroměříže**, kde jsme se následně přestěhovali, ale k tomu dojdou, a protože moje matka se v té době ještě učila na gymnáziu a její rodiče bydleli na vesnici, tak jsme se následně po mém narození přestěhovali na vesnici nedaleko **Holešova**, do **Ludslavic**.“*

„... no ale vesnice mě učarovala natolik, že se tam velmi rád vracím po zbytek svého života, mám tam rád tu čistotu a přírodu a mám tam v současné chvíli strýce a tetu a vlastně druhou půlku rodiny z matčiny strany, no takže se tam občas stavuju a je to tam takové jako klidné ...“

Milan S. sice v naraci neuvádí konkrétní místo původu svých předků, ale místo, z něhož pochází jeho matka, však specifikuje jako jihomoravský katolický venkov. Tato lokalita se dle slov Martina S. zapsala do matčiny lokální identity a skrze ni pak do identity jeho vlastní. Původ svého bratra a přátel později zasazuje do lokality Kroměříže. Místo původu je pro něj garancí osobnostních kvalit jeho blízkých.

„Pak jsem se hlásil po diskuzi s mojí matkou, protože pochází z jihomoravského katolického venkova, tak jsem se hlásil na Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži ... kde jsem bohužel tak jako všude zápolil s matematikou a takže jsem neuspěl.“

*„Mám také staršího bratra, který žil a žije stále v **Kroměříži** ... má tam prostě postavený svůj dům a usadil se tam natrvalo, protože tam má vlastní povinnosti s hypotékou a tak dále a tak dále.“*

„Přátele jsem si v postatě našel úplně ty nejlepší ... tu první polovinu mých nejlepších přátel jsem našel už na základce a s kterými udržuji vlastně kontakty do dnes a s některými se

do dneška stále vídám a s některými opravdu velmi intenzivně a do dneška patří mezi mé nejlepší přátele.“

Z narativu Ondřeje V. je nejsilněji cítit důležitost přikládána místu původu svých předků. Vesnice Bezměrov, jakožto rodiště narátorových prarodičů i otce a nedaleké vesnice Přílep v okolí Kroměříže je pro něj jedním z klíčových bodů určujících jeho lokální identitu právě skrze lokální identitu druhých. V citacích i sám zdůrazňuje, že si je vědom ovlivnění touto lokalitou a emocionálního spojení s místem kořenů své nejbližší rodiny.

*„Narodil jsem se v **Kroměříži**, přímo v kroměřížské porodnici, moje mamka je ale z Přílep, což je kousíček od Kroměříže a taťka je z **Bezměrova**, i když se narodil asi taky v Kroměřížu. A rodina je v pohodě, dalo by se říct, že poměrně dost starostlivá, někdy možná až moc. Mám taky bráchu, mladšího o tři roky, Jindra se jmenuje.“*

*„No já si myslím, že je možná podstatné i to, že nějak napůl pocházím vlastně z dědiny, protože naši vlastně oba dva žili v **Bezměrově** a já jsem tam trávil všechny víkendy. A jezdili jsme tam de facto pořád, za babičkami, obě dvě babičky vlastně pochází nebo žijou v té dědině taky, děda jeden je tam taky, druhý už není, ten teda pocházel z Čech, ale jinak jsou všichni od tady z té jedné vsi. A tam mám vlastně i bratranca, mám tam i jednu tetinu, a zbytek je tak nějak po okolí, takže jsem jako tou dědinou asi poznamenaný, asi hodně. A pořád se tam vracím a mám to tam rád.“*

V naraci Petra H. se vyskytují pouze místa původu jeho rodičů nikoli dalších rodinných příslušníků, jako je tomu u Adama N. a Ondřeje V. Družba s těmito místy sice existuje, narátor si však od nich udržuje jakýsi distanc. Na jedné straně je do vztahu s těmito místy tlačen, na druhou stranu je respektuje.

*„Jinak potom vlastně od malička v **Kroměříži**. Maminka je ze **Strabenic u Litenčic**, což je vesnice někých dvacet kilometrů od Kroměříže, Strabenice jsou slepá ulice, konec světa v podstatě, jo, jakože tam není nic, takže z malé vesnice. A Otec je z **Holešova**, patnáct kilometrů od Kroměříže, relativně srovnatelný město s Kroměřížem, jinak je v podstatě menší, ale nějaká ta rádoby družba tam je. Lidi se tam znají, tam je to všechno přespolní, všechno je kousek!“*

Místo jako kořeny druhých představuje v naracích čtyř mužů nejen přiznání lokálního původu, ale také často odkazuje na osobní preference narátora. Místo původu předků a příbuzných je buď místem, kam se vrací, či naopak (jen u Petra) vůči kterému si udržují

distanci. Daleko významnější je místo původu u přátel. Zatímco explicitně se k tomuto tématu vyjadřuje jen Milan S., v citacích níže, vztažených k událostem a zážitkům je zjevné, že kroměřížské kořeny přátel jsou garancí kvalitních a adekvátních vztahů a sami o sobě mají potenciál navazovat a udržovat vztahy. Tedy lokální identita má potenciál kolektivní sociální identity a generuje loajalitu.

4.2.2.2 Místo aktuální charakteristiky druhého

Další rovinou místa jakožto identifikace druhého byla často zmiňovaná místa spojovaná a aktuální charakteristikou druhého jedince, který v danou chvíli někde pobýval, např. studoval či pracoval. Místa charakterizovala druhé a vtiskovala jim potenciál jednat. Místo, kde druzí byli, ovlivnilo identitu narátorů. Byli impulzem, vzorem či argumentem vlastního rozhodování a akceptace místa.

Adam N. ve své naraci hovoří o několika z jeho přátel, kteří odjeli studovat či pracovat mimo místo jejich dětství a dospívání, Kroměříž. Staví je do pozice porovnávání se sebou samým na pozadí tématu opouštění rodinného hnízda.

*„Z kamarádů jsem taky neodjel do **Prahy** jako první, už tady byli dva, jeden tady pracuje a ten jezdil teda každý volný dny do **Kroměříže**, takže šiboval mezi městy, takže se nedalo říct, že to je Pražák nějakým způsobem. De facto byl taky pořad ve svojí práci a pak rychle zpátky na Moravu, takže nežil tady v tom pravém slova smyslu. No a pár lidí tady studovalo samozřejmě vysoký školy, takže nebyl jsem tady první. Z té naší bandy druhej.“*

Další z narátorů, Milan S., pak ve svém příběhu vzpomíná na případ přítele, jenž odešel do jiného města hledat pracovní uplatnění. Zdůrazňuje, že změna místa nijak nenarušila jejich sociální vazby. V další citaci je pak zjevné, že změna lokality a její důležitost mohla být inspirací pro Milana S., který posléze lokalitu svého zaměstnání také změnil a odešel ze svého rodného města.

*„Jeden už jel teda pracovat do Prahy, ten neměl moc na výběr, protože to byl absolvent střední (...) školy, a když se rozhodoval, jestli si vysokou udělat nebo ne, tak říkal, že už do školy chodit nechce, což se pak ukázalo jako nepravda, protože si dodělával vysokou. Ale, vlastně dostal hnedka místo v rámci (...) a mohl jít do Prahy. On fyzicky byl sice v **Praze** samozřejmě, nebo šel tedy sice nakonec do **Prahy**, ale už tehdy bylo to přátelství natolik ryzí, že v podstatě to třeba, že jsme ho třeba půl roku nevidali, nehrálo vůbec žádnou roli v tom, že vždycky když pak přijel, by se musel nějakým stylem začleňovat, tam vlastně už o žádné*

*přijmutí nešlo, jestli je v **Praze** nebo ne. Je to tak a on je jeden z nás, dále se na to vůbec nehledělo.*“

„No potom jsem potkal jednou v jedné posilce kluka, kterej v Praze studoval a začal tam pracovat, tak jsem mu řekl, že kdyby někdy byla nějaká možnost, tak bych do Prahy jel a on mi asi za dva měsíce napsal, kdy já už dávno na ten rozhovor zapomněl, že dodělal inženýra, a že se stěhuje z kolejí do jednoho bytu a jestli chci, tak jeden pokoj je volnej. Takže já jsem popřemýšlel, zvážil a jednoho dne jsem tam odjel.“

Narátor Ondřej V. hovoří o místu ve spojitosti s druhým při popisu jeho nové životní etapy spojené se studiem a příchodem do nové lokality. Místo, resp. jeho změna, je vlastně impulzem k osobní proměně člověka.

„Upřímně, ono to bylo vlastně ještě horší, že tady byli ty kamarádi, protože jsem tu měl tolik dobrých známých, nebo dobrých přátel, ale tím, jak je těžké se tady potkat, tak je to vlastně ještě těžší. Protože kdybych věděl, že su někde v cizině, kde bych byl třeba na tři roky, tak by to bylo podobný jako předtím třeba v tom Izraelu. Že bych věděl, že je to takový jako výlet a ta pravá změna přijde, až se ztama dostanu, a že to budu muset nějak vyřešit. Takže v tomhle ohledu ta Praha byla úplně nejlepší, protože je to doma, ale není, protože tě to donutí jako vyřešit všechny tadyty představy o tom, kdo jsi, komu důvěřuješ a není to takový jako útěk v tom smyslu, jak lidi utíkaj třeba do zahraničí, že to jako zkusí a pak tam třeba zůstanou.“

Na místa, spojená s aktuální charakteristikou svých přátel, kteří v danou chvíli někde studovali či pracovali, vzpomíná i další narátor Petr H. Uvádí skupinu blízkých lidí, z nichž se jedna část rozhodla odejít studovat vysokou školu do lokalit Ostravy a Olomouce.

*„To byl vlastně rok 2005, kdy jsem maturoval, kdy jsem vlastně věděl, že jsem přijatej a kdy jsem se vlastně rozhodl, že prostě nastoupím náč v září a většina mojich kamarádů dělala vlastně všechno proto, aby se dostali na tu vysokou. Třeba Korek, ten dělal jakkdyby instalatéra, potom si dělal ještě dva roky jako nástavbu, takže střední dělal pět let, takže ten ještě zůstával, zato ostatní se tak jako rozprchli po vysokých. Někdo **do Ostravy**, někdo **do Olmiku**, ale ta Praha byla už moc daleko, takže když já jsem šel do Prahy, tak my jsme sem nastupovali právě s kamarády ze střední, s dvěma holčínama a zbytek kluci. Občas ale byly takový jakkdyby echt akce, že jsme se s klukama viděli, že bud' jsme tam jeli spolem a nebo to bylo tak neoddiskutovatelný, že jsem prostě za těma klukama jel.“*

4.2.2.3 Místa setkání, událostí, prožitků

Lokality ve vztahu k druhým pak zaznívaly jako místa společných setkání, událostí a prožitků. Ty se však již samy o sobě podílely na vyjednávání narátorovy identity. Jak již bylo dříve řečeno, lokální identitu je nutné vnímat také v rovině sociokulturního systému místa i právě s lidmi, kteří v daném místě žijí. Důležité lokality společných setkání, událostí a prožitků s ostatními jedinci se proto v naracích objevovaly nejčastěji, jelikož vylíčené barvitě příběhy a zážitky narátorů byly základními pilíři jejich životních trajektorií.

Adam N. hovoří ve spojitosti s místem, druhými a společným setkáváním nejprve skrze skupinu dětí, docházejících na stejnou základní školu a sportovní aktivity. Dále se zmiňuje o tradici, hudebních aktivitách. Tyto aktivity se tedy váží k narátorově dětství a jsou lokálně zařazeny do Kroměříže. O odlišných místech než je Kroměříž pak mluví o druhých ve spojitosti s výlety či festivaly.

*„V té době mě otec taky dal na sport a vymyslel si, že ze mě chce mít **hokejistu**, takže jsem začal hrát za místní klub hokej a tam se vlastně náh zrodilo moje přátelství s lidma, s kterými jsem se scházel. S některými z nich jsem chodil jak do školy, tak na hokej a vídali jsme se prakticky denně.“*

*„Jinak co se třeba tradic týče, v **Kroměříži** jsme udržovali třeba klasický velikonoce, to jsme šli s klukama, **chodili jsme na mrskačku** mrskat holky po Kroměříži s tatarem, jinak tradice jako takový jsme moc nijak neudržovali, ve městě už se tak neudržují jak na té vesnici, no, tam samozřejmě, když jsem byl malej, tak vodili medvěda, byl masopust, a různý jiný slavnosti folklórní, ale ty už si moc nepamatuju.“*

*„Jindy jsme jezdili na **koncerty**, my jsme poslouchali takovou tu poblázněnou rockovou hudbu, takže jsme jezdili na festivaly, na koncerty třeba mimo republiku, na **Slovensko**. Tak to byly takový ty moje výlety.“*

*„No a taky jsem zkoušel **hrát v kapele**, teda **zpívat** spíš, pač to máme v rodině, hlas jak zvon! (smích). Právě taky jeden z kamarádů z **Oskola**, kterej hrál v kapele takovej ten metal zrychlenej – spídmetal, jak se říká, tak jsme chodili do garáže, která paradoxně byla kousek od mého bydliště na **Zacharu** a ... tam jsem chodil za něma, časem jsem něco zazpíval, a koupil jsem si elektrickou kytaru, to byla taková ta kissácká, takový to áčko, to byla hrozná sranda, tu jsem koupil v bazaru asi za osm tisíc, stála dost a pak to náh nefungoval, o tak jsem jí prodal (smích).“*

*„No a tak jsem začal bydlet v pronajatém bytě toho hotelu, teda to bylo v takové oddělené části toho hotelu, která nebyla samozřejmě pro zákazníky. Ale bylo to taky takový z práce do práce, když bylo volno, šlo se na pivo, nebo se někam jelo, třeba jsme někam jezdili na nějaký výšlapy, výlety, a ... zas prostě malý město, byls omezenej na tamní možnosti. Ale jako každou volnou chvíli jsem se vídal s kamarádama, kontaktoval jsem je a vídali jsme se, chodili jsme hrávat squash a různě sportovat a jezdili po **fest'ákách** a chodit jak říkám na **výšlapy** a tak.“*

O Praze se pak také v naracích Adam N. vyjadřuje v souvislosti se setkáváním s druhými jako o „kusu Moravy v Praze“ a jakési malé komunitě přátel z Kroměříže žijících v Praze, kteří svým setkáváním, vzpomínáním a svým chováním se zesíleným jazykovým dialektem jakoby zpřítomňují minulost, to, co je jim blízké, nebo to, co jim v nové lokalitě chybí.

*„Jak jsem ale říkal, **scházíme** se teď s kamarády často v **Praze** a je to jako **kus Moravy v Praze**. Samozřejmě někteří to dost přehánějí a snaží se mluvit tím slangovým dialektem hanáááckým, což mi dodává ten punc té moravštiny. Ale je nás tady hrozně moc, jak jsem říkal, přijeli sem skoro všichni kamarádi, někteří dokonce paradoxně bydlí tři sta metrů ode mě, takže to je fajn a s některýma se vídám dokonce víc, než jsem se vídával v Kroměříži, v mém rodném městě. Takže je to skvělý, držíme komunitu, chodíme na koncerty, na pivo, bavíme se o životě a přijde mi, že už z nich nikdo si nestěžuje na Prahu jako třeba dřív.“*

Jelikož jsou všichni čtyři narátoři přátelé, některé výpovědi o místech společných zájmů či zážitků jsou totožná. Milan S. tak popisuje lokalitu Kroměříže také skrze základní školu Oskol, kde se začala tvořit nová určující sociální pouta a skrze společné sportovní aktivity. Zdůrazňuje také zajímavý fakt, že se tyto sociální vazby utvářely napříč celým ročníkem několika tříd, nikoli pouze jak je zvykem v rámci jedné třídy.

*„Ze stránky toho přechodu, ten přechod po čtyřech letech na **Oskol** byl úplně v pohodě, protože jak jsem říkal se spojily třídy A a B, takže nás rovnou přešlo asi šestadvacet dětí, to znamená, že jsme si museli zvykat na nové prostředí a nové učitele, ale nebyl problém s tím zařadit se do kolektivu, ba naopak třídy A a B, které byly na původní škole mezi sebou velice konkurenční, jsme tehdy tak nějak pochopili, že musíme táhnout za jeden provaz. Ale měli jsme štěstí v tom, že jsme většinou v rámci sportu a nějakých sportovních aktivit jsme se hnedka poznali a hnedka jsme se **začali družit** s těma, co byli už dřív na Oskole, takže tam nebyl problém. A tam jsem vlastně našel druhou polovinu mých nejlepších přátel a s kterými se vídám dodneška velmi intenzivně. Ehm ... myslím že jsme patřili do skupiny takových těch*

správných uličníků, takže jako když už šlo do tuhýho, tak prostě jsme dokázali sklopit hlavu a řeklo se: Jooo, byli jsme to my, sorry, byl to přešlap.“

„... kdy my jsme byli v děčku a v každých z těch tříd byli nějaké dejme tomu dva ... jeden, dva až tři lidi, kteří nějakým způsobem tu třídu reprezentovali nebo vyčnívali z toho naprostýho standardu, a takže si myslím, že u nás ve třídě jsem to byl já a pár mých kamarádů, s kterými jsem v kontaktu dodnes. V podstatě jsme ve velkých uvozovkách, ale ve velkých uvozovkách, hledali to samý ve vedlejších třídách a na základě tady tohohle vzniklo přátelství mezi námi. Nebyli jsme tedy ze stejné třídy, ale ze stejné školy.“

*„... ty lidi ze základky byli v podstatě **výjimeční** v tom, že prostě všichni, o celé té partě jak mluvím, šli na střední jinam, až teda asi na jediné dva kluky, co šli spolu na školu ... tak každý jsme šli jinam a pak šel někdo dál na vysokou, někdo dál do práce, ale stejně jsme pořád v tom **samém kruhu**. Vídali jsme se s klukama takřka **denně**. Jakože čtyřikrát do týdne. Dělali jsme, no kolik nám bylo let, tam šlo o to, že když nám bylo patnáct, šestnáct, tak naše nejoblíbenější místo bylo Sportovní areál **TJ Slávia Kroměříž**, kde v podstatě i lidi, co nehráli basket, se třeba heclli nějakým způsobem se pro něj nadchli, a přesto se tam scházeli úplně všichni, takže se stalo, že když jste se s nikým nedomluvil a chtěl jste si zaházet na koš, tak se dalo dohromady patnáct lidí, kluků, holek, a prostě to tam žilo takovým jedním životem, a to vydrželo opravdu do takových sedmnácti let.“*

*„S partou jsme se viděli ale dokonce spíš víc. Ne, teda jeden z té party už šel za zaměstnáním do **Prahy**, ostatní se taky snažili začít realizovat ve svém zaměstnání, takže to bylo takové složitější, ale při těch zásadních věcech, při letních dovolených, při všem jsme se někam vždycky sjeli.“*

Ondřej V. lokalitu Kroměříže spojuje v rámci vztahu k druhým s událostmi ze Základní školy Zámoraví, sportovními aktivitami, a pozdějším uspořádáním setkání spolužáků po několika letech.

*„Našel jsem si tam taky výborný přátele, se kterými jsem vlastně do dneška v kontaktu. I to byla vlastně možná dost dobrá zkušenost v tom, že mě tam naši už nevodili a já jsem tam jezdil autobusem a naučil jsem se možná úplně základy nějaké samostatnosti. Jo to bylo super. Vyhráli jsme tak skoro kdysi soutěž o **Hanácký koláč** ve vybíjené, já jsem byl kapitán. Ale prohráli jsme s **Oskolákama** (smích).“*

*„S některými kamarádama jsem se potkal taky na **hokeji**, který jsem hrál od pěti let do nějakých sedmnácti, osmnácti, tam jsem chodil třeba s Kájou, Radkem, tak je to zvláštní jak je to takový prolezlý ta škola a hokej. Jako ten hokej byl ... mně se strašně líbila ta parta. Nebyli*

to lidi jen ze Zámoraví, bylo to různě namíchaný ten ročník, jak to zrovna vyšlo. Ale paradoxem bylo, že tam bylo dost lidí z té základky.“

„... až na ty kamarády z toho hokeja, to je taky super parta, ty mám strašně rád. A s něma se potkávám teďka mnohem radši než dřív. Dřív jsme moc nebyli v kontaktu, ale teďkon když stárnem, možná taky díky té **Praze**, tak jsme si jako čím dál blíž a jsem za to hrozně rád.“

„S těma lidima ze Zámoraví jsem se nějak pak nevídal vlastně vůbec, to je třeba zajímavý, že po té páté třídě, kromě lidí, se kterýma jsem se setkával třeba přes hokej nebo i třeba přes Káju, tak jsem se neviděl skoro s nikým a pak jsem udělal, to bylo myslím patnáct let od konce té základky, takový jako **slučák** a tam se nás sešlo asi patnáct, možná víc, to jsou tak tři ročky zpátky, to bylo úplně špicový. I díky tomu bydlím dneska tam, kde bydlím, protože jsem se dostal znovu do kontaktu s tím Kubou.“

Některá místa společných setkání a událostí však nejsou u Ondřeje V. lokálně specifikována, nemíní tedy konkrétní událost konající se na konkrétním místě, spíše o obsah a význam samotné události.

„Jinak když jsem pak vlastně přijel ze zahraničí, tak jsme se s partou vídali skoro každý víkend. To byl ... jako jak se někdy říká, že ty nejlepší kamarády si najdeš na výšce, tak u mě to bylo absolutně jinak, mně zůstali ti od těch šestnácti, patnácti. Samozřejmě se občas někdo přidá, spíš jenom přidal, nikdo až teď na Pavlíka vlastně neodpadl a vídali jsme se pořád a vídáme se pořád. **Všechny Silvestry** slavíme spolu, **všechny takový větší akce, když o něco jde**, tak se to slaví s nima. Takže to je jako parta k nezaplacení.“

I u narátora Petra H. je nejvíce rodné místo Kroměříž spojováno ve vztahu k druhým s dětstvím, základní školou Oskol, sportovními aktivitami.

„Takže jsme měli takový to klasický dětství, jo, že **lítáš po tom městě**, a teďka takový to, jak už jsme byli třeba starší na těch **bruslích**, tak jsme si nacházeli takový ty vlastní lokality, jó, že tam žádný takový ty U-rampy, jak je to teď všude, nebyly, jak to dneska těm děckám cpou vlastně, aniž by to chtěly třeba dělat, že se k tomu propracujou jenom z nějakýho nátlaku. Takže my jsme si hledali takovej ten street-ride, tam jsou zábradlí, tam jsou schody, takže odřený kolena, popadaný, ale bavilo nás to, a bylo to podpořený tím, že nás bylo víc a že jsme byla parta, byla u toho sranda a někde na tajňáka jsme někde kouřili, jo, mělo to takový to svoje hezký kouzlo.“

„Pak se to tak nějak zajímavějším způsobem začalo odvíjet vlastně až na tom druhým stupni, což je v podstatě jakkdyby ta pátá šestá třída, když k nám právě přišli kluci ze

Zámoraví, ty tam měli vlastně jakkdyby jenom tu prvňostupňovou základku a pak ty děcka rozházeli po různých základkách. My jsme pak začali víc kumpánit, začalo se jezdit na bruslích, takový ty partičky, nějaký pokuřování za bukem, první takový ty větší průšvihy, no tam to bylo dobrý, tam jsme se prostě skumpánili a tak se to táhlo do devítky v podstatě“.

*„Tam bylo zajímavý to, že jak oni byli ze Zámoraví, tak tam se pořádaly jakýsi poháry ve vybíjené o jakési **Hanáckej koláč** a tady tohle, takže to byla taková ta rivalita, že jsme se znali a teď kon oni přišli na tu základku, tak to nejdřív bylo takovýto očumování, jakože ty nejsilnější kusy, co to bude a pak jsme se samozřejmě sčuchli a šikanovali jsme ten zbytek no, (smích) néé. Tak to nák klasicky jakkdyby vyplynulo, že ty silnější se dali dohromady.“*

*„No a po té základce, my jsme měli dobrý to, že my jsme byli fakt dobrá a velká parta. Nás bylo třeba když to řeknu takhle čtyři, pět, který jsme jezdili na těch bruslích a měli jsme nějaký takový společný zájmy a do toho měl každej ještě tu svou bandičku, kde jeden hrál basket, druhý hrál hokej a třetí chodil hrát fotbal prostě ven s klukama, takže se stávalo, že jsme si **chodili kopat** i se staršíma chlapama, který nás viděli, že si každej den kopem prostě od tehdy do tehdy na sokoláku a teďka: hej kluci, nechcete si zahrát? . To byli pro nás starší borci tenkrát, jim bylo třicet, tak byli o patnáct let starší. Tak jsme se jednu dobu scházeli s dospělýma chlapama a hráli fotbal. To byla taky zajímavá zkušenost.“*

*„A ani v tom **Holešově**, přitom to je strašně malý město, to má patnáct tisíc obyvatel, to obejdeš když to přepálím za půl hodiny, takže to šlo tak trošku do kopru, každej si šel trošku tou svou cestou. Ale přesto když jsme se vždycky potkali jako celá ta parta, tak to bylo vždycky super a nikdy to nebylo takový to, jakože jsme se neviděli půl roku a teď si nemáme co říct, ne tam jde o to, že se to vlastně **stmelilo od té základky** a zůstalo nám to doteď, jo, že takhle se bavíme pořád stejně. Každý si prošel něčím, každej má nějaký zkušenosti, každej se s někým někdy pohádal, ale to je prostě normální a zaplat' pánbůh, že ty lidi to tak berou, protože je škoda trhat takovýhle vazby, který vydrželi tak dlouho, a kvůli nějaký blbosti, protože většinou to blbosti jsou.“*

Podstatné je, že události, které jsou všemi čtyřmi narátory zmiňovány, se významně váží k místu Koroměřičska. Nejsou to ale jen zážitky z dětství, kde Kroměřičsko je klíčovým místem dění. Kroměřič, resp. Morava se právě prostřednictvím odkazů na kořeny nejlepších a dobrých přátel přenáší do Prahy či jiná místa. Metafora „*kus Moravy v Praze*“ ukazuje jak pro narátory je jejich lokální identita mobilní, osvobozená od fyzického místa, ve své podstatě tedy translokální.

4.2.2.4 Místa ve vztahu k partnerům

Narátoři se ve svých naracích rovněž vztahovali k lokalitám, jež jsou součástí identifikace jejich partnerek, potažmo jich samotných. Z některých narací vyplývá, že se jednalo o součást identifikace s novým místem skrze partnery, u některých narátorů však posléze došlo k vlastní zkušenosti s místem, např. jako vlastním bydlištěm či místem pracovní činnosti.

Lokalita Praha se pro Adama N., jak vyplývá z narace, stává důležitou skrze partnerský vztah. Na základě utváření nové sociální a emocionální vazby dochází k interakci jedince s místem bydliště partnerky, dochází tedy zprvu k identifikaci skrze druhého. Jako následek utvoření těchto vazeb dochází k prostorové mobilitě jedince, není tak již s místem spjat pouze skrze partnerku a lokalita se stává součástí jeho identifikace přímo.

*„No a vlastně, jak jsem přijel, jak jsme se vrátili domů, tak mě už v Kroměříži de facto nic nedrželo, navíc tam vznikly nějaký problémy s provozním, kterej nás okrádal, tak jsem se rozhodl ukončit pracovní poměr, řekl jsem si: nic mě tam nedrží a odjel jsem po měsíci známosti do **Prahy**. A ona za mnou mezitím samozřejmě taky jezdila, takže jsme ten začínající vztah udržovali.“*

*„V **Praze** jsem už samozřejmě byl kdysi, už jako malej, ale jako spíš jako na výlet, ani jsem si nepamatoval, kde co je. A tak jsem přijel za ní a byl jsem odkázanej na ní a na její rodinu, která mě přijala velmi pěkně.“*

Petr H. se ve své naraci ke konkrétnímu místu původu své partnerky, Otrokovicím, vztahuje výhradně ve spojitosti s těmito vazbami. Místo je tak součástí identifikace jeho partnerky, rovněž je místem událostí a prožitků spojeným s druhým, skrze které se místo zapisuje do lokální identity narátora.

*„Tak v šestnácti jsem si už tak trochu zarebeloval, že mi **JAKO** ujel poslední vlak od té přítelkyně z **Otrokovic**, to máti udělala obrovský peklo, když se to dověděla, a řekla mi, ať si vezmu taxíka, dojel jsem do Kroměříže, tam jsem mu nechal peněženku a občanku, protože samozřejmě ty peníze jsem u sebe neměl, došel jsem dom nahoru, ono je to třicet kilometrů z Holešova, takže to není takovej kousek, takže máti mi dala litr, dala mi pár facek, šel jsem mu to zaplatit a dom. Ale za tejdén jsem tam už spal, protože já jsem byl tak naštvanej, že ...“*

Milan S. se ve svém životním příběhu zmiňuje o lokalitě Brno, které dostalo nový rozměr jakožto aktuální místo pobytu partnerky. Brno se stalo jakýmsi cílem narátora a ovlivnilo jeho rozhodování v rámci přechodu z jedné lokality do druhé, resp. jeho lokální identity.

*„Určitě mě taky v tom držela přítelkyně, chtěl jsem kvůli tomu do Brna, tam jsem se nakonec nedostal. Teda tam jsem se dostal do **Brna**, ale kvůli testům studijních předpokladů, což si myslím do dneška, že je to naprostá blbina, ...“*

Ondřej V. pak ve své naraci hovoří o citových vazbách v rámci svého vlastního rodného místa. Pojí se zde tak místo jako součást identifikace druhého s místem jeho předků i událostí a prožitků. V tomto případě se tedy nejedná pouze o lokalitu, jež by jedince spojovala a identifikovala pouze skrze partnerku.

*„A taneční v **Kroměříži** byly výborný, tam jsem chodil se svojí tehdejší bývalou holkou, láskou v šestnácti, Danielkou, byla krásná a její tatínek je provozovatel pohřebního ústavu, takže když se naši dozvěděli, že tak něk chodím za nějakou děvčicíou, tak jedna z takových prvních reakcí byla: vaše smrt naše radost! (smích), říkali, to je dobrá investice, toho se drž! (smích)“*

Ale i v narativu Ondřeje V. je partnerka agentem pro objevování nových míst.

„...v rámci Erasmu, do Itálie na půl roku, což bylo vlastně díky bývalé, protože když mi jsme se seznámili, tak ona už věděla, že pojedou do Holandska, to byla moje slovenská láska z bakaláře. Takže to bylo vlastně tak, že ona se se mnou rozešla a já jsem nějak měsíc předtím než měla odjíždět, tak mi kamarádka dohodila nabídku ať jedu do té Itálie.“

Partnerky hrají při konstruování a vyjednávání lokální identity významnou roli. Buď potvrzují kořeny zapsané na Kroměřížsku (Ondřej V.), nebo potvrzují vůli narátorů vykročit z místa dětství a nalézat pro sebe jiná místa a jim připsat význam.

4.2.2.5 Místa jako labelizace jedince

Další rovinou identifikace sebe sama skrze identifikaci druhých je v narativních rozhovorech často užívané zpředměťování člověka s danou lokalitou, ať už v pozitivním či negativním kontextu.

Roubal naopak toto řazení do kategorií dle místa bydliště řadí nikoli do identity lokální, nýbrž do identity vztahující se k většímu územnímu celku. „Jedná se již o jakousi širší ‚kmenovou‘ příslušnost, pojmenovanou, ale zřetelně obecnější.“ (Roubal in Socioweb, III. část)

Domnívám se, že díky významu daných označení (*Pražák, Moravák*), jež narátoři těmto kategoriím v naracích přisuzují, je možné je začlenit v rámci regionální identity i do

identity lokální. Jak již bylo výše zmíněno, narátoři v naracích hovoří o lokalitě Praha jako jakémsi homogenním celku, stejně tak pak v několika případech hovoří o *Pražácích* pouze ve smyslu obyvatel Prahy jako celku, kteří se mohli podílet na utváření jejich lokální identity. Ve chvíli, kdy začnou narátoři určité skupině lidí přisuzovat charakteristiky pouze podle místa jejich původu, či se vůči nim v naracích nějakým způsobem vymezují, jedná se zřejmě již o širší kmenovou příslušnost regionální identity.

V naracích se objevují především dvě tato označení a to *Moravák* a *Pražák*, označení *Brňák* a především *Kroměřížák* se překvapivě ve všech textech objevilo pouze jednou, viz níže.

Citace z narace Adama N. je pak příkladem, kdy je místo původu lidí přímou úměrou určení jejich charakteristik, jež jsou základem předsudků.

*„Samozřejmě ty předsudky **Moraváků** existují a nikdy bych neřekl, když jsem se rozhodoval, že ... předtím bych neřekl, že bych šel do Prahy, radši bych šel někde jinde, buď do Brna nebo do Olomouce, určitě bych zůstal na Moravě. Předsudky vůči hlavnímu městu prostě existují a to je podle mě problém. Třeba prostě taková ta lehká závist těch **Moraváků**, že v té Praze se dá sehnat všechno a že ti **Pražáci** ani tolik nemusí makat a mají ... no topí se v penězích, což je samozřejmě nesmysl, ale je to takovej ten klasickej buranský náhled, aby něco řekli a cítili se silný v kramflecích, ale přitom to nemají vůbec ničím podchycený, neznají to z vlastní zkušenosti, jak to funguje tady.“*

Stejně tak Milan S. se vztahuje v následujících citacích k identifikaci jedince místem jeho narození, toto označení tedy používá v rámci širší roviny než je lokální identita. Ačkoli se v naracích tato označení objevují, Milan S. se vůči tomuto kategorizování vymezuje, jako vůči společenskému problému. Jeho samotný příchod do lokality, konkrétně Prahy, ho utvrdil, že nelze přisuzovat charakteristiky jedincům pouze dle lokality jejich původu.

*„Jinak abych řekl pravdu potkat **Pražáka** v Praze je poměrně náhoda, ale já jsem měl vlastně v rámci práce v HP štěstí, že jsem potkal spousty rodilých **Pražáků**, což mě naprosto stoprocentně přesvědčilo zapomenout na veškeré předsudky vůči tomu, kdo má co napsaný v občance jaký místo bydliště, a naučil jsem se víc žít multikulturně, jo, jakože né vždycky ten člověk ... jo jako nesoudit, jako si vymazat z hlavy ten haló efekt toho prvního dojmu, co o tom člověku víte.“*

*„Třeba řeč jako taková mi u **Pražáků** nikdy nevadila, spíš jsme si z toho dělali někdy jako srandu, ale jinak ne ... ty hlavní předsudky, který nám byly prezentovány byly: ONI MAJÍ*

*VŠECHNO, MY NEMÁME NIC. Tehdy jsem si třeba **Pražáka** představoval jako někoho, kdo je namachrovanej už jenom z pozice toho, že je z Prahy. Ale to nebyl ani tak předsudek, jako spíš obecný vnímání toho, o čem to je, proč to tak je.“*

Ondřej V. pak kategorii *Pražák* používá v následující citaci pro označení člověka žijícího v určité lokalitě (viz výše) a staví tak označení do stejné roviny jako kluk žijící v Praze. V naraci není známka prisuzování charakteru osobě či zabarvení libosti či nelibosti. Domnívám se tak, že se jedná o označení, jež nese význam místa jako součásti lokální identifikace druhého skrze svůj původ či prožitky, resp. součást identifikace Ondřeje V.

*„Ale tam jakkdyby jak jsem se dostal k tomu bydlení, tak jsem se tam dostal vlastně do kontaktu s takovou bezva dvojicí, jeden kluk byl **Pražák** a ta druhá byla polo Němka, což mi možná připomnělo to třinecké období a všechny ty hezký věci, a jednou se mě zeptali, kde budu v Praze bydlet, respektive jestli mám kde bydlet, a já že absolutně netuším, a oni, že už mají domluvený bydlení u nějakýho známýho od jejího tatky nejlepšího kamaráda.“*

Ondřej V. se však nevyhýbá ani stereotypizaci. Význam, jenž nese označení místa původu jedince, se rovná významům v prvních dvou naracích Adama N. a Milana S., kde je místo určující pro charakter člověka (ačkoli s tím narátor není ztotožněn). V tomto případě pak narátor popisuje situaci také z opačného pólu, tedy kdy on sám byl jednotkou nesoucí určité negativní charakteristiky díky místu původu či místu aktuálního pobytu.

*„Rádoby taková ta **elita národa z Prahy**, která si na to hraje. Víš, takovej ten souboj, mi jsme prostě takový ty **Moraváci**, takoví ti zemití chlapi, ti chlapi, co do sebe furt valí a nic neřeší, a ti **Pražáci** jsou takový, že si o nás myslěj, že jsme ty největší blbci, rozumíš.“*

*„Takže tady to je přešlo velice rychle, naopak se mi pak třeba stalo, že když už jsem tady byl třeba čtyři roky, nedej bože, že jsem tady měl nějakou přítelkyni a nejezdil jsem dom tak často, tak doma jsem poslouchal, že mluvím jak **Pražák**. Což já jsem za to nebyl rád, protože já to nemám rád jako tu kulturu, já jako mně to je jedno, já to jakkdyby takhle neřeším, ale doma, tam mě to mrzelo třeba od otca, víš co, on to řekl párkrát a pak už se vždycky jenom tak podíval ... ano, řeknu: já vím, chytám se ... ale třeba jako tři roky vůbec, to se držel a to jsem jezdil relativně často domů.“*

*„Jako já to, že jsem se narodil na Moravě, tak beru, že jsem jakkdyby **Moravák**, že ztama pocházím, ale není to nic takovýho, to je to, jaký máš místo, ve kterým ses narodila, já jsem se narodil v Brně, ale v životě o sobě nebudu říkat, že jsem **Brňák**, já jsem když už tak prostě*

*Moravák. Vyrůstal jsem v Kroměříži. Jo, tak jsem dalo by se říct **Kroměřížák**, jo ale nemám to jako takhle něk specifikovaný.“*

Fixovaný stereotyp Moraváka x Pražáka zřetelně odkazuje na vztah narátorů k místu, resp. k jedné její části a to jejímu sociálnímu prostoru. V kontextu předchozích kapitol podporuje metaforu kus Moravy v Praze“, kdy právě distance od sociálního prostoru nového místa je způsobem identifikace s ním.

4.2.3 Místo jako identifikace sebe sama

Dosud jsme se zabývali především místy, jež se k narátorově lokální identitě vztahovala skrze druhého, resp. druhé a událostí prožívaných s druhými. V naracích se však objevovala i místa v přímém vztahu k narátorově identitě, o kterých bylo pojednáváno v rámci několika rovin. Některé roviny se překrývají s konstrukcí identity identifikací s druhým či v opozici k němu, jiné ale naopak jsou na druhých nezávislá. Tato ve vyprávění „nezávislá“ místa se pak podílejí na individuální rovině identity - sebe-identitě:

4.2.3.1 Místo vlastního původu (viz výše 4.1.2.1.)

Jelikož jsou místa původu předků rovněž lokalitou původu a kořenů narátorů samých, jedná se rovněž o lokalitu podílející se na konstruování lokální identity narátorů přímo.

4.2.3.2 Místo setkávání, událostí, prožitků (viz. 1.4.2.3.)

4.2.3.3 Místo aktuální charakteristiky narátora

Stejně jako u míst spojených s identifikací druhých je i u přímého vztahu místa a identifikace jedince lokalita spojovaná s vlastní aktuální charakteristikou, kde narátor v danou dobu pobýval, tedy kde studoval či pracoval.

Adam N. ve své naraci příkládá velký význam místům, kam odešel za účelem studia či pracovní příležitosti. K místům má rovněž emocionální vazby; vzpomínky jsou tak pozitivního či negativního charakteru. Místo také dává do souvislosti se změnou lokality bydliště a s odchodem z rodného hnízda, jakési životní zkoušky emancipace. První citace se vztahují k městu Karviná, kde narátor studoval vysokou školu a v nichž Adam vyjadřuje smíšené pocity.

„Na kolej jsem šel rád, předtím jsem bydlel doma, ale musím říct, že tenkrát ne moc rád, spíš jsem utíkal pryč.“

*„V té **Karviné** to byly i nebyly takový úzkostný pocity, pač jsem tam byl s partou, co byla skvělá a byli tam i lidi z Kroměříže, který jsem znal a i z okolí Kroměříže, se kterými jsem chodil na střední, takže pro mě to zas nebyl takovej šok odejít z domu. Karviná samozřejmě jako město je hrůza, pač to bylo, jak kdybych se vrátil o dvacet let zpátky, někdy o třicet, neuvěřitelný. Veskrze hezký město, ale hrozně moc takových dezolátních lidí, opilců, a bydleli jsme na kolejích, kde byla už v cigánské čtvrti, takže to bylo taky takový veselý (nic proti cigánům, ale ...), prostě hrůza.“*

Následně pak Adam N. hovoří o lokalitě v zahraničí, kam odjel za zaměstnáním. K lokalitě Londýn, kde v určitém životním období pracoval, se staví jako k důležitému místu v utváření lokální identity z hlediska nově nabytých zkušeností, ovšem vzpomíná, že bylo místo důležité i z hlediska uvědomění si, jaké místo (spolu s charakteristikami např. Londýn = blázinec; dává přednost tišším místům) bude hrát důležitou roli v jeho budoucím životě, a vůči kterému se bude spíše vymezovat.

*„Jenomže nebyl to život, kterej bych si představoval. Do té doby jsem si našel ještě jednu restauraci, v jednu chvíli jsem měl současně tři práce a nedělal jsem nic jinýho, než pracoval, což se samozřejmě nabízí, když člověk jede do ciziny. Ale jako z **Londýna** jako takovýho jsem nic neměl, znal jsem jenom cestu do práce a cestu z práce, jo, a když bylo volno, tak jsem to trávil třeba taky sám, protože kamarád byl v práci, no nebylo to prostě nic moc, já potřebuju lidi kolem sebe a tohle mně nepřipadalo nějak moc extra .... Asi jsem si ani nedokázal představit, že bych v tom Londýně nějak ještě delší dobu bydlel. Chtěl jsem se vrátit, nevím, jestli úplně do Kroměříže, ale do republiky ano. Ani mi to neimponovalo taková hustota lidí na metr čtvereční, takovej blázinec, mám spíš radši tišší města, takže tak.“*

Další narátor, Milan S., klade důraz na Olomouc, místo svého vysokoškolského studia. Z narace je však patrné, že výběr lokality u narátora závisel na vzdálenosti od rodné lokality, kde doposud pobýval, jelikož chtěl i nadále pevně udržovat vazby s rodinou a přáteli. Ačkoli

tedy narátor změnil lokalitu svého bydliště, nejednalo se dosud o odchod z rodné lokality ve smyslu vytváření vlastního domova včetně nových samostatných vazeb a hodnot. To se u narátora vyskytlo až později, ve spojitosti s novým zaměstnáním a příchodem do Prahy. Olomouc byla jen rozšířením radiusu původního místa. Nikterak nekonfrontovala původní vazbu na Kroměříž s potencionálně nově budovaným vztahem k cizímu městu.

*„Po střední už jsem vůbec volit nemusel, řekl jsem si, tohle bylo oukej, ale věděl jsem, že chci na **sportovní školu**, spíš byl jen problém v tom, vybrat si lokalitu. Jestli jít do **Brna** nebo do **Olomouce**, do Prahy jsem tenkrát nechtěl. Byla daleko a hlavně to šlo o to, že vztahy jsem chtěl pokračovat, chtěli jsme se vídat s klukama a tak jsem chtěl do Brna nebo do **Olomouce**.“*

*„S tím, že půjdu z domova do **Olomouce** jsem žádný problémy neměl, ba naopak.. Tam jsme si dělali vlastní rozvrh, jak jsme chtěli, a vlastně v tu chvíli, co jsme nastoupili, s dost lidma jsme se znali z Kroměříže. Navíc z lokality, kde jsem bydlel v Olomouci na nádraží v Kroměříži, jsem se byl schopen dostat z křesla u televize v Olomouci do křesla u televize v Kroměříži do šedesáti minut, takže úplně v pohodě, stejně jak tady jedeš z jedné strany Prahy na druhou. My jsme to hlavně všichni vnímali tak, že už jsme to staří dospělí a žijeme sami a máme všechno na starost a byly první pokusy uvařit těstoviny a tak..“*

„Ono je to takhle s odstupem strašně těžko říct, ale tehdy mě lákalo, tehdy jsem věděl po Olomouci, nebo už i v Olomouci, že v Kroměříži být asi nechci, a šlo o to, kde zůstat, nebo kam jít. Tehdejší důvody byly – mladý ambiciózní kluk, co chce dobít republiku ... jo, jako takhle, tenkrát jsme vlastně ani nedokázali reálně uvažovat, jak se věci mají, jako že někam půjdete, že bude člověk platit nájem, jídlo a blablabla. Takže tak.“

*„Práce byla v Kroměříži, vrátil jsem se tenkrát domů, to jsem tenkrát bydlel ještě pořád u rodičů. A jednou, to už jsem tou dobou tehdy poměrně dlouho cvičil, (... jé, to jsem přeskočil, že jsem čtyři roky boxoval!), no, potom jsem potkal jednou v jedné posilce kluka, kterej v **Praze** studoval a začal tam pracovat, tak jsem mu řekl, že kdyby někdy byla nějaká možnost, tak bych do Prahy jel, a on mi asi za dva měsíce napsal, kdy já už dávno na ten rozhovor zapomněl, že dodělal inženýra, a že se stěhuje z kolejí do jednoho bytu a jestli chci, tak jeden pokoj je volnej. Takže já jsem popřemýšlel, zvážil a jednoho dne jsem tam odjel.“*

Podobně i Ondřej V. charakterizuje určitá místa, v nichž narátor studoval, s odchodem z původní lokality. Mluví zde přímo v metafoře „odchodu z hnízda“, tedy o důležitém milníku

jeho života. Určité místo pro něj taky hrálo specifickou roli při výběru studia vysoké školy. Zpočátku se vůči Praze vymezuje nejvíce ze všech narátorů.

*„Jinak při výběru určitě hrálo roli, že to bylo domů blízko. Mně se určitě do **Prahy** nechtělo, to jsem říkal hned na začátku. Jako měl jsem tam podaný dvě přihlášky, ale jako trochu jsem doufal, že to nevyjde, protože jsem tam asi vlastně nechtěl jako. Já jsem se hlásil vlastně na FHS, tam byla taky taková vtipná historka, když si šel taťka zapálit, když na mě čekal, tak vedle něho čekal nákej pán a on nám to pak vykláda: nákej trhan jakejsi, kterej si vyptal zapalovač. A pak se na něj podíval a on to Sokol jako (smích!) ... to tam můžeš napsat, to je tatova verze, já nic takovýho neříkám.“*

Tato citace navíc dokládá, jak je narativní výpověď ovlivněna vztahem narátor – badatel. Vzpomínka na přijímací zkoušky na FHS se zvýznamnily díky kontextu výzkumu a faktem, že tuto školu studuji. Ve své podstatě narátor touto výpovědí vyjednával svoji pozici ve vztahu ke mně (blízkost zkušenosti a zároveň distance od ní).

*„Už si přesně nevybavím ten pocit, když jsem odcházel na výšku do **Brna**, ale bylo to vlastně úplně v pohodě, protože tím jak to bylo v Brně, tak to nebyl až tak úplný odchod, i nakonec hned v tom prváku se ukázalo, že jsem v podstatě každý víkend jezdil domů, nabrat si jídlo, a vyprat si, teda nechat si vyprat (smích), takže tam ten pocit jakkdyby odchodu vlastně ani moc nebyl. To všechno přišlo až pozdějc, možná až ted'kon s tou Prahou. Myslím, že i oboustranně s našima to bylo takový v pohodě, protože jsem věděl, že budu jezdit domů, bydlel jsem blizoučko, s tím že navíc taťka dělá v ČSAD, takže jsem měl jakkdyby firemní kartičku, takže jsem zadarmo jezdil dom, což asi taky hraje roli, když student nemá prachy, tak ta doprava asi taky hraje roli, a pro mě tohle bylo lepší, protože jsem jezdil domů fakt pravidelně. Takže tam jako nebyl žádný velký odchod. A navíc to bylo pořád na Moravě, což pro mě hrálo určitě taky rozhodující roli. Rozhodně! Já jsem na tu Moravu prostě přirostlejš hrozně, to je rozhodující faktor určitě. Člověk jako neměl takovej ten pocit ... nebo ... já jsem neměl pocit, že opouštím to hnízdo, byla to prostě jako nová fáze, ale ta vazba domů byla pořád hrozně silná.“*

Narátor Ondřej V. se pak energicky chopí slova při vzpomínkách na místa, jež navštívil díky studijním pobytům. Narátor o tématu hovořil dlouze a detailně, zmiňoval volnočasové aktivity, které s místem spojoval, zážitky, události i sociální vazby, které přetrvávají dodnes, z čehož usuzuji, že se tato místa do narátorovy lokální identity zapsala velmi výrazně. Tato místa v konstrukci jeho identity jsou jednak chápána jako místa liminality, období kdy se

neodehrává vlastní „řádný“ život, tedy kdy člověk nemusí střežit vlastní identitu. I proto se dokáže vůči těmto místům vymezovat. Jsou kulisou pro jeho moravskou identitu a deklaraci blízkosti středoevropského regionu. Nicméně izraelská zkušenost v něm vybuodovala nový identitní postoj. V konfrontaci se zahraničními studenty z USA zdůrazňuje svoji evropskou identitu. Navíc lze uvažovat o tom, do jaké míry transnacionální zkušenost Ondřeje V. posiluje jeho deklaraci moravského patriota.

*„Abych se vrátil k té výšce, tak já jsem studoval obě vejšky, jak bakaláře, tak magistra s tím, že to bylo proložený cestama do zahraničí. No a to jsem vyjel vlastně v rámci **Erasmu do Itálie** na půl roku, což bylo vlastně díky bývalé, protože když mi jsme se seznámili, tak ona už věděla, že pojedete do Holandska, to byla moje slovenská láska z bakaláře. Takže to bylo vlastně tak, že ona se se mnou rozešla a já jsem nějak měsíc předtím než měla odjíždět, tak mi kamarádka dohodila nabídku, ať jedu do té Itálie ... Já jsem sice chtěl na Erasmus, ale do Polska, protože tam byl kamarád a kde učili fakt jako zajímavý kantoři. A kamarádka mi vlastně ten večer před tím, když jsem se s ní o tom bavil, kam mám jet, tak mi vlastně řekla, ať jedu do Itálie, a já jsem se nechal snadno přesvědčit, ať jedu, že to vůbec není špatnej nápad, protože jarní semestr v Itálii zněl dobře. Navíc to byla ještě dobrá škola, to byla vlastně Univerzita Bologna, takže to mělo přece jenom nějaký jméno. A to bylo nejlepší rozhodnutí, co jsem mohl udělat, protože to byla prostě půlroční dovolená za erasmácké peníze a hlavně jsem tam potkal lidi, se kterými jsem do dneška v kontaktu. Bezstarostné období v mém životě, prostě pecka to byla. Tam jsem byl na půl roku, pět a půl měsíce, a poznal jsem tam fakt supr lidi, třeba když se to stalo Pavlíkovi, tak jsem Matymu, ten mi tam byl nejbližší, vlastně taky hned volal, člověk si nějak uvědomí, komu se chtěl ozvat prostě. Takže Erasmus byl naprosto špičkový, na to v životě nezapomenu. I když do školy jsem tam moc nechodil (smích). Na konci jsem udělal nějaký zkoušky, já jsem si vlastně sehnal nějaký kurz Základy Evropské Unie na fakultě překladatelství, přičemž tam byla zajímavost taková, že ten pán na mě vlastně mluvil italsky, já jsem se mu snažil rozumět tu otázku, já mu odpovídal anglicky a on se snažil rozluštit odpověď, takže ... dostal jsem trente node - tu nejvyšší známku třicet plus. A pak jsem tam vlastně udělal ještě jednu takovou těžší zkoušku politica internacionale medium, jako média a mezinárodní politika, to učil vážně zajímavěj člověk, tam jsem dokonce přelouskal italskou knihu. Já jsem tak odjížděl s tím, že umím dvě slovíčka, ale tam to nebylo potřeba. I když jsme tam měli základy italštiny, já jsem se na konci i celkem rozmluvil, takže jsem byl schopn tak základně komunikovat, jedno v budoucím čase, druhé v minulém, takže to se*

člověk domluví ty základní věci, ale už si z toho nic moc nepamatuju, musel bych to hodně oživit, abych se domluvil něk. A tam to bylo super, no.

Když jsem pak odtamtamt odjížděl, to bylo strašný. Obrovská bolest v hrudi, strašně to bylo takové příjemné, bezstarostné, hrozně jsem tam k těm lidem přilnul a byla to taková srdcovka ... supr lidí a navíc tam nebyly žádné starosti prostě. Jakože, zkoušky víš, že dopadnou nějak, najednou si tam člověk uvědomí, že ten instinkt perfekcionistickéj, jako mít dobré známky, co mě celý život pronásledovalo, že je to vlastně úplně jedno.

Ale že bych si tam představil žít, to ani náhodou. Prostě vím, že v cizině bych žít nechtěl. Já miluju takhle vyjet na půl roku, na rok, ale nikdy víc. Víím, že nikdy nechci žít v cizí zemi. Já jsem na tu domovinu navázaný fakt hodně. Je to supr cestování, já to mám strašně rád, pocit toho novýho, ale ... ale ještě o to radši se vracím. Ty návraty jsou na tom to nejhezčí ... “

Narátor Ondřej V. o svém pobytu v Izraeli:

„Tam už jsem trošku studoval (smích). Jel jsem tam s tím, že jsem uměl tak trošku hebrejsky, to jsem chodil předtím v Brně. Mě to nějak zajímalo všechno s tím Východem, tak jsem si říkal, že když to budu fakt dobře umět, tak budu číst ty originální texty a budu fakt jako švihák. Ale potom co jsem studoval v **Izraeli**, tak mě to opustilo všechno a začal jsem dělat úplně jináčí věci, protože ta země je hrozně únavná a ta dlouhá doba tam mě vlastně poznamenala strašně velkým způsobem.

„Byl jsem tam vlastně sedm, osm měsíců. A to stačilo ... bohatě. Ale taky jsem tam potkal supr lidi, se kterýma jsem v kontaktu, jedna kolegyně je dokonce tady z Prahy a viděli jsme se minulý týden asi po roce. A teďka máme na začátku prosince setkání v Berlíně zase se čtyřma, pěťma lidima, takže taky se to pořád udržuje. A v tomhle mě to příjemně poznamenalo, že jsem tam potkal super lidi. Nakonec ty pobyty nejsou o ničem jiným, to není o těch školách, ale o těch lidech, co tam poznáš, a o těch zážitkách, co tam s nima tak něk zažiješ.“

„Tam jsem vlastně zažil poprvé Vánoce, co nebyli doma, což bylo takový zvláštní. A tam z hlediska nějaké té identity bylo zajímavý, že funguje prostě to, že čím je člověk dál, tak si udržuje identity, o kterých ani nevěděl. Tam byla třeba úplně rozhodující evropská identita. Tam se úplně stíraly nějaký **národní identity** úplně, protože většina těch studentů to byli Američani. Tak tam byl vidět ten kulturní rozdíl prostě, většinou my Evropani jsme byli starší, zkušenější, tamto byly dvacetiletý děcka. Paradoxně můj nejlepší kamarád ztamtamt je Američan, ale má nějaké jako česko-slovensko-polské kořeny, tak to byla taková jako příjemná vazba na nás a on si na to tak něk docela potrpěl, tak to bylo příjemný.“

„Ty rozdíly byly třeba taková strašná povrchnost ... v podstatě někdo se zeptá, jak se máš, a vlastně ho nezajímá odpověď, protože to je vlastně jenom jako takovej dotaz, uvítání, a když řekneš, že na nic, tak je to úplně zarazí, protože to se v Americe neříká. Přitom tady to můžeš říct úplně v pohodě. To není ani nějak racionálně podložený, to prostě člověk cítí. A tam to bylo jako hodně cítit, takže se tam vytvořil takovej evropskej kemp. V Itálii i v Izraeli to bylo stejný, já jsem tam všechny poučil, že existuje něco jako Morava, byl jsem asi největší šířitel moravského buditelství na zahraničních výměnách (smích).“

Pro Petra H. je pak důležitým místem jednak v rámci studia střední škola v Holešově, o které v naracích hovoří skrze události a zážitky prožité na daném místě s lidmi, které toto místo spolu s ním sdíleli. Ve vztahu k pracovní činnosti pak zvyznamňuje Prahu, do které za zaměstnáním odjel. Místo ve vzpomínkách charakterizuje skrze události a situace, jež mu pobyt v nové lokalitě znepríjemňovaly.

„No a potom už jsem nastoupil, to bylo v nějakým tom 2005, v květnu tak nějak vlastně dva pět jsem už šel vlastně do Prahy na trvalo. To byla ubytovna, ze začátku jsem dostal ubytovnu, přestože jsem dělal na Ruzyni, tak jsem dostal ubytovnu na Modřanech, což není úplně kousek. Tam jsem hodně trpěl takovým tím dojížděním, jakože přes týden ještě docela dobrý, ale to musíš z Modřan 253kou na Smícháč, ztama právě, že na Zličín a ztama ještě autobusem, takže přes klasickej den, když to ještě jezdí, tak ta cesta trvala třeba hodinu, jo, takže když jsem měl být v práci na sedm, tak abych vstal já nevím, o půl šesté, hodinu tam jedeš, než se nachystáš, kdesi cosi, než se ustrojíš do té parády.“

4.2.4 Místo jako domov

Jak již bylo výše popsáno, domov můžeme podle Laštovkové (2007) chápat v rovině místa, kde bydlíme, tedy jako každodennost, místo, kam si chodíme večer lehnout. Druhá rovina se pak vztahuje k rodině či rodišti, přičemž tyto dvě místa mohou mít mezi sebou spojitost „dvojího domova“. Ačkoli mezi sebou narátoři nijak nekomunikovali ani nebyli na domov tázání, všichni se ve svých naracích k otázce domova nějakým způsobem vztahovali. Je tedy patrné, že domov je pro ně místo důležité, přestože pro většinu narátorů není momentálně jednoznačně lokalizované. Přestože někteří nemají ucelenou představu, kde je dnes pro ně domov, vědí, jak takový domov v minulosti v jejich rodišti (v Kroměříži) vypadal a jak by měl vypadat rovněž v budoucnosti. Domov jako místo rodiště je tak součástí přímé

identifikace narátorů, ale i identifikace skrze druhé, kteří v místě domova žili a byli v interakci s narátorem.

Adam N. hned v první citaci naráží na momentální nelokalizovanou představu domova jako „dvojího domova“. Vztahuje se jak ke Kroměříži, tak k Praze. Kroměříž je jak jeho rodištěm, kde se utvářeli jeho první sociální vazby, tak místem, které jej díky časté komunikaci identifikuje. Praha byla zpočátku pouze bydlištěm, za šest let si zde však skrze zaměstnání, zvelebování bydlení a interpersonální vztahy a prožitky vytvořil domov v rovině přesahující pouhé „kam si chodím večer lehnout“. Při tématu domova bylo na narátorovi znatelné jakési uvědomění rozervanosti v ohledu, kam vlastně patří, vyvolané přímou konfrontací sebe sama. V jeho výpovědi je zřetelná deteritorializovaná představa domova, založená na vztazích a vědění, nikoliv na pouhé vazbě k místu.

*„Já osobně se doma cejtím tam, kde mám kolem sebe množství lidí, který mám rád, a kde mám práci, kde je mi komfortně a kde je mi dané místo nějak blízky, a nejde vlastně úplně říct, kde se cítím doma, asi **všude a nikde**. I v Kroměříži i v Praze.*

Narátor Adam N. také zmiňuje paradoxní situaci, že ačkoli se cítí v obou pro něj určujících místech „doma“, přirozené chování v jednom z domovů není přirozeným v druhém. Opět ovšem v jeho výpovědi zaznívá, že norma pochází z Kroměříže, a tlak Prahy ho nutí být jiným.

„Vesměs, když jsem s lidma, se kterýma se stýkám jak v Kroměříži, tak v Praze, cejtím se uvolněně a chovám se stejně, před Pražákama se někdy třeba trochu stydím, co se třeba zpěvu v hospodě týče, protože nevím, jestli by to dokázali skousnout.“

Možnost zvolit si nové místo domova vidí posléze jako přirozenou, „není nutné nalezení a zapuštění kořenů. Dokáže být postmoderním tulákem (Baumann, 2005).

*„**Těžko by se mi dalo jedno město preferovat před druhým.** Kroměříž mně byla městem, který jsem měl rád a rád se tam vracím, ale od jisté doby jsem na cestách pořád někde, takže je to hrozně těžký. Zatím tomu nechám volnej průběh, vůbec bych se ale nebránil třeba se ještě někam posunout.“*

Jiný pohled má v současné době na domov jako konkrétní místo Milan S., ačkoli podobná rozervanost jako u Adama N. je zde patrná. Na rozdíl od něho, který byl doma jak tady tak tam, Milan S. v současné chvíli necítí ani jedno místo jako domov. Během narace ovšem

s myšlenkou domova zachází ve smyslu, jak často jezdil domů a podobně. Je tedy zřejmé, že domov ve smyslu rodiště, rodiny a zázemí poznal, změna však nastala při odchodu z domova a změně lokality bydliště, tedy po odchodu z Kroměříže do Prahy. Milan S. v dané chvíli domov ztratil, a dosud nenalezl.

*„Momentálně se necítím doma **ani tady ani tam.**“*

Ideu domova má však Milan S. ucelenou. Vztahuje se jak k fyzickému prostoru, tak k interpersonálním vztahům. Domnívá se, že místo, kde domov vybuduje není určující, spojuje ho však důsledně s fyzickým prostorem, na rozdíl od Adama N.

*„Domov je pro mě místo, kde jsou lidi, které milujete, a oni milují Vás. Je to místo, které chcete dělat krásnější a budovat ho. Místo, pro které jste schopni dělat velké oběti ... a **lokality je to poslední, na čem ,asi‘ záleží.**“*

Ondřej V. je na rozdíl od ostatních s domovem jako fyzickým prostorem jasně identifikován. Žije v Praze, ta je však prozatím pouze jeho bydlištěm. Za domov jako fyzický prostor se sociálními vazbami pak jednoznačně považuje lokalitu Kroměříž. Stejně tak tomu bylo při studiích v Brně či při cestách do zahraničí. Ačkoli jsou to pro něj rovněž důležitá místa, ale ve vztahu k domovu se vůči těmto místům vymezuje. Důvodem tohoto dosavadního vymezování se vůči jiným lokalitám jakožto domovu by mohla být jakási neukotvenost v místě bydliště skrze sociální vazby včetně partnerství, emancipaci, zaměstnání či prožitky. Ondřejova životní fáze ho nenutí přesunout domov do nového místa, či ho od místa původního odpoutat

*„**Domů k našim, v Brně jsem nikdy jako doma nebyl.** Hrozně dlouho a dobře jsem tam studoval, ale nikdy jsem to necítil tak jako domov. Nemělo to tu atmosféru. Taky tím, že pocházím z toho malého města, tak to Brno ... prostě pocházím z malého krásného historického města. Brno je poměrně škaredé, takové jako větší, a nebylo to jako nic, kde bych nějak přirostl. Bylo to příjemný, rád se tam vracím, ale když se tam ukážu, tak vím, že tam nemám být.“*

Narátor Ondřej V. o Itálii:

*„Ale že bych si tam představil žít, to ani náhodou. **Prostě vím, že v cizině bych žít nechtěl.** Já miluju takhle vyjet na půl roku, na rok, ale nikdy víc. Víím, že nikdy nechci žít v cizí zemi. Já jsem na tu domovinu navázanej fakt hodně. Je to supr cestování, já to mám strašně rád, pocit toho novýho, ale ... ale ještě o to radši se vracím. Ty návraty jsou na tom to nejhezčí.“*

„Tam jsem vlastně zažil poprvé Vánoce, co nebyli doma, což bylo takový zvláštní. A tam z hlediska nějaké té identity bylo zajímavý, že funguje prostě to, že čím je člověk dál, tak si udržuje identity, o kterých ani nevěděl. Tam byla třeba úplně rozhodující evropská identita. Tam se úplně stírali nějaký národní identity úplně, protože většina těch studentů to byli Američané. Tak tam byl vidět ten kulturní rozdíl prostě, většinou my Evropani jsme byli starší, zkušenější, tamto byly dvacetiletý děcka. Paradoxně můj nejlepší kamarád ztama je Američan, ale má nějaké jako česko-slovensko-polské kořeny, tak to byla taková jako příjemná vazba na nás a on si na to tak nějak docela potrpěl, tak to bylo příjemný. V Itálii i v Izraeli to bylo stejné, já jsem tam všechny poučil, že existuje něco jako Morava, byl jsem asi největší šířitel moravského buditelství na zahraničních výměnách (smích).“

„Mně se tady hrozně líbilo, když jsem sem jezdil na ty konzultace toho vedoucího, přijímačky a podobně, tak to bylo super. Člověk tady byl tři dny, dal si nějakou výstavu, viděl jsem plno kamarádů, já jsem si to užíval. Praha je úplně výborný místo na výlet. Ale potom když tady člověk aktuálně žil, tak už to bylo takový horší. Že to ztratilo ten punc toho výletu a ... člověk se musí umět orientovat a je to moc veliký a všude se daleko dojíždí a není to Morava prostě! O to jsou teď hezčí ty **návraty na tu Moravu prostě, domů**, je to takový úplně jako ... paráda. Když jedu vlakem a vidím Hranice na Moravě, nebo co to tam je, tak už se cítím doma, tady jako prostě doma není. To je úplně jasná volba.“

„Takže v tomhle ohledu ta **Praha byla úplně nejlepší, protože je to doma, ale není**, protože tě to donutí jako vyřešit všechny tadyty představy o tom, kdo jsi, komu důvěřuješ a není to takový jako útek v tom smyslu, jak lidi utíkají třeba do zahraničí, že to jako zkusíš a pak tam třeba zůstanou. Tady je to takový, jako že vím, že zůstanu doma, ale současně je to dost jináčí ... a taky právě díky tomu, že ty kamarádi tady jsou, ale není jednoduché se s nima potkávat, tak ten začátek byl o to těžší. Já jsem si tak možná v duchu říkal, že se o ně tak v duchu opřu a najednou to vůbec nešlo, takže v tomhle to bylo možná ještě horší, než kdybych byl někde v Izraelu. Nebo možná lepší než horší, záleží na tom, jak se na to díváme.“

„**Já jsem doma tam, kde se ke mně chovají jako doma.**“

Petr H. je svým postojem blízký Adamovi N. Ve své naraci vystihuje časovou rovinu chápání místa jako domova, domov je pro něj, jak popisuje z dlouhodobého hlediska místem, kde vyrůstal, jsou to kořeny, které určují kdo je. Tyto kořeny ho však nespoutávají. Podobně jako Adam N. dává domov do souvislosti s lidmi, s blízkými. Domov jsou pro něj ovšem hlavně pozitivní emoce. Domov je tedy tam, kde se cítí dobře, je tedy zjevné, že lokalita –

fyzický prostor v tomto případě ustupuje interpersonálním vztahům, jež vyvolávají pocity libosti.

„Já jsem **doma tam, kde to mám rád**. Já jsem takový to blbě všude ale doma, já si prostě doma dokážu udělat všude. Samozřejmě patří k tomu i lidi. I cizí lidi, ale prostě je to tak. Člověk si ten domov musí umět vytvořit. **Z dlouhodobého hlediska jsem doma** jakkdyby na Moravě, **v Kroměříži**, to je takovej ten domov, **kde jsem vyrůstal**. Ale dřív jak se mi třeba přičilo říct, že jedu domů do Prahy, což třeba i otec se na mě se třeba díval divně, když jsem to před ním řekl, ale jak stárnu, tak tady to prostě už tak neřeším. Já když jakkdyby jdu s přítelkyní někam, tak řeknu, že jdem domů, a jdem prostě jako k ní a přitom já tam jakkdyby spím pořád na kavalci, prostě na návštěvě. Ale tím, že prostě jsme spolem a **je mně tam dobře, tak je tam doma**.“

„To je prostě takový to všudezdejší. Já jsem prostě **doma tam, kde se cítím dobře**. Já **můžu mít domovů, kolik budu chtít**, když se tam budu cítit dobře. A momentálně asi u Malé, protože tam trávím nejvíc času. Práce pro mě nikdy nebude domov, takhle, i když tam trávím polovinu života, ale to není domov. Takže prostě **tam, kde je mi nejlíp**, většinou je to spojený se **vztahem** a když není vztah, tak je to zas jakkdyby doma ten Bezměrov u našich.“

„Taková ta hrdost, že je člověk Moravák, já se tomu jakkdyby sám v sobě směju, já to dokážu říct, dokážu jakkdyby zanádat, nebo říct svůj názor, to je přesně to, jak jsem ti říkal, že jak nám bylo čtrnáct, že prostě jsem to nechápal, jo, tak to bylo takový to, tak jsem z Moravy, tak hr na ně, vy Pražský něco. Teď je mi to jedno, je to o lidech, který na těch místech potkáváš, a tam kde se cítíš dobře.“

„Jako já to, že jsem se narodil na Moravě, tak беру, že jsem jakkdyby Moravák, že ztama pocházím, ale není to nic takovýho, to je to jaký máš místo, ve kterým ses narodila, já jsem se narodil v Brně, ale v životě o sobě nebudu říkat, že jsem Brňák, já jsem když už, tak prostě Moravák. Vyrůstal jsem v Kroměříži. Jo, tak jsem dalo by se říct Kroměřížák, jo ale nemám to jako takhle nák specifikovaný.“

5 ZÁVĚR

Tématem mé práce byla otázka konstruování lokální identity čtyř přátel pocházejících z Kroměříže, kteří změnili lokalitu svého bydliště a přestěhovali se do hlavního města, Prahy. Výzkumnou technikou se stal narativní biografický rozhovor. V komunikaci se mnou vyjednávali skrze osobní příběh svoji identitu. Na pozadí takto vytvořených dat mne zajímalo, do jaké míry spojují narátoři svou identitu s lokalitou, odkud pocházejí, tedy s Kroměříží, s lokalitou, ve které v současnosti žijí, Prahou, a lokalitami, se kterými přišli do kontaktu během svého života. Zajímala jsem se také o to, s jakými významy dané lokality narátoři spojují a jak lze tedy uvažovat o jejich vztahu identifikace s lokalitami. Ke změně lokality (migraci) všechny čtyři narátory vedly důvody ekonomického charakteru a studijní příležitosti, s místem svého rodiště však po celou dobu neztratili kontakt a participují tak na obou lokalitách.

Svou práci jsem ukotvila v konstruktivistickém pojetí, které předpokládá, že „sociální svět je konstruován významy, které mu dávají lidé.“ (Barša in Antropoweb, 2006). Jedním z klíčových pojmů mé práce pak byla identita, chápána jako totožnost, kterou je nutné nahlížet v určitých vztazích k sociálnímu prostoru a jeho aktérům, jež je během života konstruována. Držela jsem se Roubalova pojetí identity jako souboru různých časově i situačně podmíněných vztahů, tedy jako totožnost s multidimenzionálním charakterem. Zároveň jsem se přikláněla k pojetí identity podle Szaló (2003), kterou je možné vnímat jako typifikační schéma vytvářené věděním a jazykem. Lokální identitu jsem pak chápala jako jednu z rovin regionální identity, jako totožnost určenou konkrétním místem a jeho aktéry, jakožto prožívanou každodenností. Dalším z klíčových slov pak byl často zaznívající pojem domova, ke kterému jsem se vztahovala skrze pojetí Laštovkové ve dvojí rovině domova jako bydliště a domova ve smyslu rodiště ve spojitosti s představou „dvojího domova“.

Vzhledem k vybranému tématu a charakteru cíle, kterým bylo porozumění významu dat, jsem si zvolila kvalitativní strategii výzkumu a pomocí dlouhých narativních rozhovorů jsem od čtyř narátorů získala data vhodná pro následnou narativní analýzu.

Z analýzy vyplynulo, že se všichni narátoři ve svých naracích vztahovali k určitým místům, jež pro něj byla určitým způsobem důležitá. Ta byla v naracích jednotlivých narátorů buď přímo pojmenována, nebo byla specifikována jako místa obvyklé aktivity narátorů.

Klíčové v konstruování identity všech čtyř narátorů bylo napětí mezi dvěma, z pohledu narátorů klíčovými místy, Kroměříží a Prahou. Vztah k těmto dvěma místům je však

vyjednáván s ohledem na těžiště života narátorů. Kroměříž, resp. Kroměřížsko je hodnoceno všemi čtyřmi narátory poměrně shodně, a také proto má potenciál navozovat loajalitu vyplývající z kolektivní lokální identity místa původu. Typifikační schéma tohoto místa pro všechny mladé muže bylo konstruováno skrze představu místa rodinného původu, dětství a aktivit spojených s touto dobou (především škola, kamarádi, sport). Jako takové je místo Kroměříž vnímáno jako místo vlastní, blízké, čisté, klidné a blízké (všude je blízko), jako útočiště, kam lze utéci.

Naopak Praha v konstrukci identity narátorů nemá jedinou tvář, byť v prvoplánové komparaci vyznívá jako místo, které je daleko a na počátku nemohlo konkurovat Kroměříži. Je sice pro všechny zrcadlem, které si nastavili, výzvou, před kterou se ocitli, ale její význam je pro každého jiný. Zatímco pro muže s deklarovanou moravskou identitou je Praha jen důvodem, proč být Moravákem, pro ostatní se stává akceptovaným místem života tady a teď. Ono tady a teď je odvozeno od profesní kariéry i od vztahů s lidmi, kteří ve městě pobývají. Čím více dochází k identifikaci s místem, tím více je místo Praha je shledáváno jako možné místo pro kvalitní život.

Praha jako místo je však nejvíce charakterizována svým sociálním prostorem. Je konstruováno jako „kus Moravy v Praze“. Rekonstrukce původních přátelských vazeb z místa původu má v naracích potenciál identifikovat se s novým místem trvalého usídlení. Ve vyprávění jsou sociální vazby mezi Kroměřížany proto často prezentovány jako platforma pro zažívání kroměřížské každodennosti, resp. kroměřížské/moravské identity. Pro ty narátory, kteří spojují Prahu s dlouhodobou perspektivou, žijí v tomto místě i lidé, kteří nemají vztah ke Kroměříži. Jsou to zejména partnerky, které dávají další význam tomuto místu. Podobný potenciál má i povolání, které v Praze mohou vykonávat.

Praha je v naracích také spojena s významem osobního vývoje. Na pozadí tohoto místa narátoři konstruují svoji emancipaci od rodičů a postavení se na vlastní nohy. Praha pro ně tedy symbolizuje určitou životní etapu, které se nelze vyhnout, kterou je třeba, třeba i v bolestech prožít.

V naracích se objevují další místa. Ta jsou ve vyprávěních přiřazována buď k okruhu Kroměřížska či naopak k okruhu mimo něj. Místa z okruhu Kroměřížska jsou vztahována k období dětství, období přímé závislosti na rodičích. Jsou charakterizována blízkostí od Kroměříže a v zásadě nezměněným sociálním prostorem (byli tam s kamarády). Místa mimo Kroměříž jsou podobně jako Praha místa cizí, s nástrahami. Přesto představují významnou zkušenost, která ovlivnila identitu narátorů. Pro většinu narátorů se tato místa stala epizodou v jejich životě, nevrací se tam, ani intenzivně neudržují kontakty s jejich sociálním prostorem.

S místy se neidentifikují, resp, vůči těmto místům se negativně vymezují. Zkušenost s více místy však pro konstruování identity má jiný efekt. Jednak z těchto prostorů „vytahuje“ lidi, kteří zůstávají významnými mimo místo jako takové, jednak narátoři nevyklučují možnost se opět stěhovat, tedy neváží do budoucna svůj život na konkrétní místo. Tyto tendence deterritorializace se ukazují různým způsobem převážně u Adama N. a Petra H.

Deterritorializace postmoderního člověka se pak zřetelně projevuje v konceptu domova. Domov má v naracích čtyř mladých mužů časovou i prostorovou dimenzi. Zatímco ve vztahu k minulosti všichni situují domov do Kroměříže, v současnosti domov není pro žádného z nich pevně spojen s místem jako geografickým prostorem. Někteří domov dosud nenalezli a na jeho nalezení čekají, protože ve svých konceptualizacích je domov spojen s fyzickým prostorem, který ale si pro svůj domov dosud nezvolili. Jiní přijali domov jako místo vztahů a emocí, osvobozeného od fyzické dimenze. Rozhodně ve vztahu k domovu v naracích zaznívá, že narátoři jsou tvůrci svého života, tedy i identity. Nepředpokládají, že se jim domov stane, ale že jeho podobu musejí aktivně stvořit.

V rámci narací čtyři narátoři vyjednávali svoji identitu v kontextu komunikační situace výzkumného rozhovoru se mnou s badatelkou, studentkou FHS UK. V určitých momentech vyjednávali svoji identitu jako potenciálních studentů této fakulty, jako mých přátel a životního partnera. Leitmotiv jejich narací byl různý. Spočíval v identifikaci s významnými druhými, s profesní kariérou či v deklarované a manifestované identitě Moraváka. Přesto významy, které místům narátoři připisují, jsou blízká. Podporují existenci typizačních schémat, která se podílejí na sdílení v rámci sociální přátelské skupiny. Individualizace pak spočívá ve způsobech jak potenciál typizačních schémat využít v interpretaci vlastní pozice – sebeidentity.

Seznam použité literatury:

- Baumann, Z. (2002): *Úvahy o postmoderní době*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Barša, P. (2006): in Antropoweb: *Konstruktivismus a politika identity*
Dostupné z:
<http://antropologie.zcu.cz/konstruktivismus-a-politika-identity>
(cit. 28. 12. 2014)
- Barth, F. (1969): *Ethnic Groups and Boundaries*. Boston: Little, Brown and Company
- Disman, M. (2007): *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.
- Eriksen T. H. (2007): *Antropologie multikulturních společností - Rozumět identitě*. Praha: Triton.
- Fischer-Rosenthal, W., Rosenthal, G. (2001): *Analýza narativně-biologických rozhovorů*. In Biograf, 24/2001.
- Guillemín, M., Gillam, L. (2004): *Etika, reflexivita a „eticky důležité okamžiky“ ve výzkumu*. Biograf 35.
- Heřmanová, E., Chromý, P. a kol. (2009): *Kulturní regiony a geografie kultury*. Praha: ASPI, a.s. – Wolters Kluwer.
- Klvačová, P., (2012): *Biografie a identity cizinců usilujících o integraci do české společnosti: od „samozřejmé nerovnosti“ k „nesamozřejmé rovnosti“*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky
- Laštovková, J. (2007): in Socioweb: *„Doma“ v pohraničí*
Dostupné z:
<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=225&lst=115>
(cit. 28. 12. 2014)
- Paasi, A. (2001): *Bounded spaces in the mobile world: deconstructing ‚regional identity‘*. University of Oulu, Department of Geography.
- Paasi, A. (2001): *Place and region: looking through*. University of Oulu, Department of Geography.
- Punch, K. F. (2008): *Úspěšný návrh výzkumu*, Praha: Portál.
- Roubal, O. (2013): *Biografická identita v pohraničí – Teritoriální identita v životních příbězích poválečných osídlenců pohraničí severních Čech*, Praha: Professional Publishing.
- I.) Roubal, O. (2003): in Socioweb: *Když se řekne identita.....regionální identita (I.část)*
Dostupné z:
<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=138&lst=115>
(cit. 13.12.2014)

II.) Roubal, O. (2003): in Socioweb: *Když se řekne identita.....regionální identita (II.část)*

Dostupné z:

<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=149&lst=114>

(cit. 13.12.2014)

III.) Roubal, O. (2003): in Socioweb: *Když se řekne identita.....regionální identita (III.část)*

Dostupné z:

<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=145&lst=106>

(cit. 13. 12. 2014)

Svobodová, H. (1996): *Krajina jako domov*. Žďár nad Sázavou: Okresní knihovna M.J.Sychry.

Szaló, C.(2003): *Sociologie formování sociálních identit*,

In Szaló, C., Nosál, I.: *Mozaika v re-konstrukci: Formování sociálních identit v současné střední Evropě*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity: s. 13-37.

Zich, F., Roubal, O., Spalová B., (2003): *Mezigenerační biografická konfigurace obyvatel české části euroregionu Nisa*, Praha: Sociologický Ústav AV ČR.